

ЗВІТ
ПРО СТРАТЕГІЧНУ ЕКОЛОГІЧНУ ОЦІНКУ
документу державного планування місцевого рівня

*«Стратегії розвитку Лиманської міської територіальної
громади на період до 2027 року»*

ЗМІСТ

ВСТУП	3
1. Зміст та основні цілі документа державного планування, його зв'язок з іншими документами державного планування.....	6
2. Характеристика поточного стану довкілля, у тому числі здоров'я населення, та прогнозні зміни цього стану, якщо документ державного планування не буде затверджено (за адміністративними даними, статистичною інформацією та результатами досліджень).....	9
3. Характеристика стану довкілля, умов життєдіяльності населення та стану його здоров'я на територіях, які ймовірно зазнають впливу (за адміністративними даними, статистичною інформацією та результатами досліджень).....	30
4. Екологічні проблеми, у тому числі ризики впливу на здоров'я населення, які стосуються документа державного планування, зокрема щодо територій з природоохоронним статусом (за адміністративними даними, статистичною інформацією та результатами досліджень).....	32
5. Зобов'язання у сфері охорони довкілля, у тому числі пов'язані із запобіганням негативному впливу на здоров'я населення, встановлені на міжнародному, державному та інших рівнях, що стосуються документа державного планування, а також шляхи врахування таких зобов'язань під час підготовки документа державного планування.....	33
6. Опис наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, у тому числі вторинних, кумулятивних, синергічних, коротко-, середньо- та довгострокових (1, 3-5 та 10-15 років відповідно, а за необхідності – 50-100 років), постійних і тимчасових, позитивних і негативних наслідків.....	35
7. Заходи, що передбачається вжити для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання документа державного планування.....	39
8. Обґрунтування вибору виправданих альтернатив, що розглядалися, опис способу, в який здійснювалася стратегічна екологічна оцінка, у тому числі будь-які ускладнення (недостатність інформації та технічних засобів під час здійснення такої оцінки).....	40
9. Заходи, передбачені для здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення.....	42
10. Опис ймовірних транскордонних наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення (за наявності).....	43
11. Резюме нетехнічного характеру інформації, передбаченої пунктами 1-10 цієї частини, розраховане на широку аудиторію.....	43
Список використаних джерел.....	46
Перелік виконавців	47

ВСТУП

На сучасному етапі розвитку суспільства все більшого значення у міжнародній, національній і регіональній політиці набуває концепція збалансованого (сталого) розвитку, спрямована на інтеграцію економічної, соціальної та екологічної складових розвитку. Поява цієї концепції пов'язана з необхідністю розв'язання екологічних проблем і врахування екологічних питань в процесах планування та прийняття управлінських рішень щодо соціально-економічного розвитку регіонів і населених пунктів.

Стратегічна екологічна оцінка (далі – СЕО) стратегій, планів і програм дає можливість зосередитися на всебічному аналізі можливого впливу планованої діяльності на довкілля та використовувати результати цього аналізу для запобігання або пом'якшення екологічних наслідків в процесі стратегічного планування. СЕО – це новий інструмент реалізації екологічної політики, який базується на простому принципі: легше запобігти негативним для довкілля наслідкам діяльності на стадії планування, ніж виявляти та виправляти їх на стадії впровадження стратегічної ініціативи.

Метою СЕО є забезпечення високого рівня охорони довкілля та сприяння інтеграції екологічних факторів у підготовку планів і програм для забезпечення збалансованого (сталого) розвитку. В Україні створені передумови для імплементації процесу СЕО, пов'язані з розвитком стратегічного планування та національної практики застосування екологічної оцінки.

СЕО проводиться згідно із вимогами Законів України «Про стратегічну екологічну оцінку», «Про внесення змін до деяких законів України щодо порядку здійснення стратегічної екологічної оцінки» та «Методичних рекомендацій із здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування», затверджених наказом Міністерства екології та природних ресурсів України від 10.08.2018 № 296 (із змінами, внесеними згідно з наказами Мінприроди від 29.12.2018 № 465 та від 18.07.2019 № 260).

Об'єктом даної стратегічної екологічної оцінки є проєкт «Стратегії розвитку Лиманської міської територіальної громади на період до 2027 року».

Методологія СЕО

Нормативно-правова база проведення СЕО в Україні

Основними міжнародними правовими документами щодо СЕО є Протокол про стратегічну екологічну оцінку (Протокол про СЕО) до Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті (Конвенція ЕСПО), ратифікований Верховною Радою України (№ 562-VIII від 01.07.2015), та Директива 2001/42/ЄС про оцінку впливу окремих планів і програм на навколишнє середовище, імплементація якої передбачена

Угодою про асоціацію між Україною та ЄС. Засади екологічної політики України визначені Законом України «Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики на період до 2030 року» (від 28 лютого 2019 року № 2697-VIII). У цьому законі СЕО згадується в основних принципах національної екологічної політики, інструментах реалізації національної екологічної політики та показниках ефективності Стратегії.

У 2012 році Наказом Міністерства екології та природних ресурсів України від 17.12.2012 № 659 затверджено «Базовий план адаптації екологічного законодавства України до законодавства Європейського Союзу (Базовий план апроксимації)». Зокрема, відповідно до цього плану потрібно привести нормативно-правову базу України у відповідність до вимог «Директиви 2001/42/ЄС про оцінку впливу окремих планів та програм на навколишнє середовище». 21 лютого 2017 року у Верховній Раді України було зареєстровано нову редакцію законопроекту «Про стратегічну екологічну оцінку» (реєстраційний № 6106). Метою законопроекту є встановлення сфери застосування та порядку здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування на довкілля. Законопроект, розроблений на виконання пункту 239 плану заходів з імплементації Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, спрямований на імплементацію Директиви 2001/42/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 27 червня 2001 р. про оцінку наслідків окремих планів та програм для довкілля. Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку» був ухвалений Верховною Радою України 20 березня 2018 року та 10 квітня 2018 року підписаний Президентом України. Даний Закон вступив в дію з 12 жовтня 2018 року. Закон встановлює в Україні механізм стратегічної екологічної оцінки, який діє в країнах Європейського Союзу та передбачає, що всі важливі документи, зокрема, державні програми, повинні, у першу чергу, проходити стратегічну екологічну оцінку з урахуванням необхідних імовірних ризиків тих чи інших дій для довкілля.

Забезпечення доступу та врахування думки громадськості під час розроблення ДДП та здійснення СЕО

У рамках проведення процедури Стратегічної екологічної оцінки документу державного планування – «Стратегії розвитку Лиманської міської територіальної громади на період до 2027 року», було складено Заяву про визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки та розміщено на офіційному сайті Лиманської міської ради, через соціальні мережі Facebook, Telegram та на платформі e-dem.ua від 20 березня 2026 року та

внесено до Єдиного реєстру стратегічної екологічної оцінки. Реєстраційний номер справи в Єдиному реєстрі № 20-03-21344-26.

Протягом громадського обговорення заяви про визначення обсягу стратегії екологічної оцінки (10 календарних днів) звернень, зауважень та пропозицій від громадськості не надходило.

У Звіті про стратегічну екологічну оцінку враховані зауваження і пропозиції, отримані від органів, зазначених у статтях 6-8 Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» щодо заяви про визначення обсягу стратегії екологічної оцінки: *лист департаменту охорони здоров'я Донецької обласної державної адміністрації від 24.03.2026 № 01-21/1163/0/71-26 та лист департаменту екології та природних ресурсів Донецької обласної державної адміністрації від 25.03.2026 № 10-15/648/90-26.*

1. Зміст та основні цілі документа державного планування, його зв'язок з іншими документами державного планування

Стратегія розвитку Лиманської міської територіальної громади на період до 2027 року (далі – Стратегія) є документом державного планування місцевого рівня, який відповідно до пункту 3 частини першої статті 1 Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» підлягає затвердженню органом державної влади, органом місцевого самоврядування.

Стратегія є головним планувальним документом для просторової реалізації секторальних стратегій розвитку, координації державної і регіональної політик, досягнення кращого ефекту використання державних, регіональних та місцевих ресурсів в територіальних громадах в інтересах людини, єдності держави та збереження ресурсів для прийдешніх поколінь.

Оцінювання реалізації Стратегії Лиманської міської територіальної громади на період до 2027 року – це системний аналіз того, наскільки Стратегія досягла визначених цілей, які результати отримані та який вплив вона мала на розвиток громади. На відміну від моніторингу (поточне відстеження показників), оцінювання є глибшим аналітичним процесом. Проводиться аналіз актуальності стратегічних пріоритетів, вплив зовнішніх та внутрішніх факторів (воєнний стан, економічна ситуація, міграція населення), ефективність механізмів управління, співвідношення результатів і витрачених ресурсів, актуальність відповідності потребам громади.

Враховуючи проведений аналіз тенденцій соціального-економічного розвитку Лиманської міської територіальної громади в умовах повномасштабного військового вторгнення Російської Федерації в Україну за 2021-2025 роки, SWOT-аналіз, а саме його складові: сильні та слабкі сторони, загрози та можливості, за основу подальших дій взятий *Інерційний (базовий) сценарій*, як найбільш реалістичний для виконання впродовж 2026-2027 років.

Інерційний сценарій (базовий): ґрунтується на припущенні, що протягом тривалого часу вплив зовнішніх і внутрішніх факторів на стан території громади залишиться без істотних змін. Передбачається продовження бойових дій з можливим поступовим зменшенням їх інтенсивності та фіксацією лінії бойового зіткнення.

Стратегічні цілі розвитку – це довгострокові орієнтири, які визначають бачення майбутнього територіальної громади (економіка, соціальна сфера, інфраструктура, довкілля, тощо). Формуються на основі аналізу ресурсів, потреб мешканців та зовнішніх викликів і спрямовані на комплексний розвиток території громади.

Оперативні цілі – це конкретні дії, що деталізують і реалізують стратегічні напрями у щоденній діяльності виконавчих органів.

Стратегічного бачення розвитку Лиманської міської територіальної громади це системний процес, який буде забезпечуватись через систему стратегічних та оперативних цілей.

Дерево стратегічних, оперативних цілей і завдань Лиманської міської територіальної громади на період до 2027 року наведено нижче:

СТРАТЕГІЧНА ЦІЛЬ А. Безпека і стійкість через ефективне управління територіальною громадою			СТРАТЕГІЧНА ЦІЛЬ В. Свідома, активна та згуртована громада з потужним людським капіталом у соціальному, гуманітарному, економічному, кліматичному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах			СТРАТЕГІЧНА ЦІЛЬ С. Створені умови для відновлення та економічного розвитку громади, в умовах воєнних ризиків		
Оперативна ціль А.1. Захист населення і території, попередження та реагування на безпекові загрози	Оперативна ціль А.2. Забезпечення екологічної безпеки та відновлення довкілля прифронтової громади	Оперативна ціль А.3. Взаємна довіра у громаді через ефективне управління	Оперативна ціль В.1. Забезпечення доступності та якості публічних послуг з урахуванням безпекової ситуації	Оперативна ціль В.2. Сприяння соціальності та згуртованості громади та збереження локальної ідентичності	Оперативна ціль В.3. Покращення умов життя вразливих груп населення	Оперативна ціль С.1. Підтримка бізнес середовища і ринку праці	Оперативна ціль С.2. Зміцнення співпраці з міжнародними партнерами	Оперативна ціль С.3. Повоєнне відновлення інфраструктури
Завдання А.1.1. Проведення невідкладних аварійно-рятувальних робіт	Завдання А.2.1. Фіксація та моніторинг наслідків воєнних руйнувань та впливу на довкілля	Завдання А.3.1. Управління та раціональне використання земельних ресурсів громади в умовах воєнного стану	Завдання В.1.1. Забезпечення безперервності освітнього процесу	Завдання В.2.1. Духовне виховання громадян високої культури поведінки	Завдання В.3.1. Підтримка внутрішньо переміщених осіб	Завдання С.1.1. Зайнятість населення та соціально-трудова відносина	Завдання С.2.1. Розширення мережі міжнародних і міжмуніципальних партнерів	Завдання С.3.1. Обстеження житлового фонду, нежитлової забудови та об'єктів критичної інфраструктури
Завдання А.1.2. Проведення розмінування території громади від вибухонебезпечних предметів	Завдання А.2.2. Ліквідація стихійних звалищ та створення системи управління побутовими відходами	Завдання А.3.2. Розроблення та актуалізація документів коротко- і довгострокового планування, в тому числі першочергових заходів відновлення громади	Завдання В.1.2. Збереження системи медичної допомоги	Завдання В.2.2. Ефективне відкрите електронне врядування	Завдання В.3.2. Соціальний захист ветеранів, членів їх сімей, постраждалих внаслідок воєнних дій, а також осіб, стосовно яких установлено факт позбавлення особистої свободи внаслідок збройної агресії проти України»	Завдання С.1.2. Оцінка і фіксація збитків, завданих бізнесу внаслідок воєнних дій	Завдання С.2.2. Залучення міжнародної технічної допомоги	Завдання С.3.2. Безпечне відновлення електро-, водо-, газо-, тепlopостачання
Завдання А.1.2. Забезпечення захисними спорудами цивільного захисту			Завдання В.1.3. Забезпечення фізичним вихованням та спортом	Завдання В.2.3. Розробка та впровадження системи комунікації з представниками громади	Завдання В.3.3. Допомога дітям-сиротам та дітям, позбавленим батьківського піклування	Завдання С.1.3. Практична і консультативна допомога суб'єктам малого і середнього підприємництва		Завдання С.3.3. Забезпечення транспортної доступності
			Завдання В.1.4. Надання адміністративних та соціальних послуг	Завдання В.2.4. Співробітництво територіальних громад	Завдання В.3.4. Індивідуалізація та інклюзія			
				Завдання В.2.5. Розвиток молодіжного лідерства та участі молоді в управлінні громадою	Завдання В.3.5. Соціальний захист вразливих груп населення			

Стратегія розроблена згідно з вимогами Конституції України, на підставі законів України та інших нормативних актів: Закон України «Про засади державної регіональної політики»; Методичні рекомендації щодо порядку розроблення, затвердження, реалізації, проведення моніторингу та оцінювання реалізації стратегій розвитку територіальних громад, затверджених Наказом Міністерства розвитку громад та територій України від 21.12.2022 №265; Бюджетний Кодекс; Указ Президента України від 30.09.2019 №722/2019 «Про цілі сталого розвитку України на період до 2030 року»; Державна стратегія регіонального розвитку на 2021-2027 роки; Стратегія розвитку Донецької області на період до 2027 року тощо.

Для всебічного залучення представників Лиманської міської військової адміністрації, виконавчих органів міської ради, бізнесу, ветеранів, громадськості, молоді, розпорядженням начальника Лиманської міської військової адміністрації від 28.10.2025 № 1281 «Про організацію роботи з розроблення змін і продовження терміну дії до 2027 року Стратегії розвитку Лиманської об'єднаної територіальної громади до 2025 року, затвердженої рішенням Лиманської міської ради від 22.11.2018 №7/56-2594, та Плану заходів з її реалізації на 2026-2027 роки», затверджено склад робочої групи і положення про її роботу. Розпорядженням начальника Лиманської міської військової адміністрації від 15.12.2025 № 1528 продовжено на період до 2027 року строк реалізації Стратегії.

З 40 населених пунктів Лиманської міської територіальної громади, 37 були протягом травня-вересня 2022 окуповані російськими загарбниками, 3 – залишились підконтрольні уряду України (с. Закітне, с. Крива Лука, с. Каленики). З жовтня 2022 року вся територія Лиманської міської територіальної громади була деокупована.

Відповідно до Наказу Міністерства розвитку громад та територій України від 28.02.2025 № 376 Лиманська міська територіальна громада з 08.09.2023 року включена до переліку територій активних бойових дій, на яких функціонують державні електронні інформаційні ресурси.

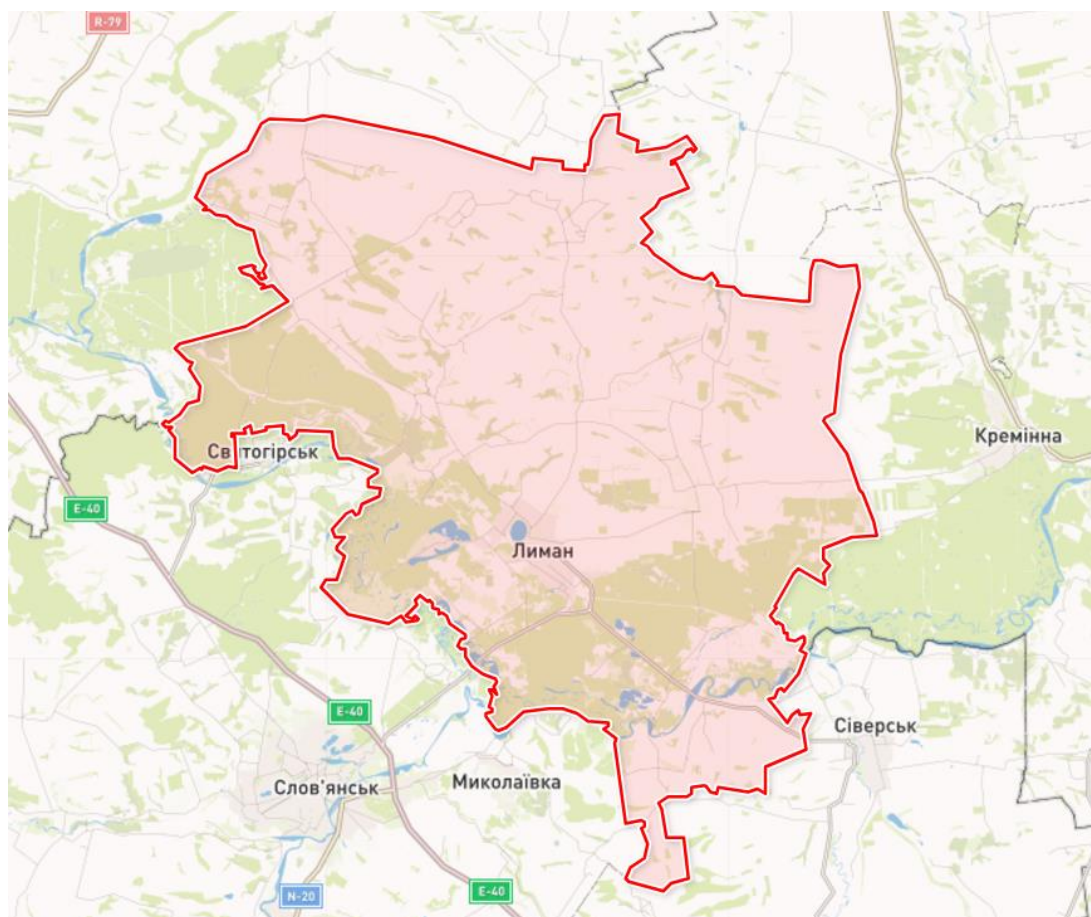
Протягом 2022–2025 років унаслідок безпосередньої близькості до лінії бойового зіткнення територія громади зазнавала систематичних обстрілів з різних видів озброєння. Об'єкти інфраструктури отримали значні пошкодження, при цьому обстріли тривають і надалі, що призводить до подальшого руйнування. За таких умов відновлення інфраструктури та забезпечення нормальної життєдіяльності громади є неможливим.

Протягом 2024-2025 років проводилась евакуація в примусовий спосіб дітей з їх батьками або особами, які їх замінюють або іншими законними представниками з усієї території громади. На території Лиманської МТГ сімей з дітьми не залишилося. Чисельність населення громади продовжує скорочуватись внаслідок проведення евакуаційних заходів. У зв'язку з реальною загрозою життю та здоров'ю на теперішній час відсутній доступ до території громади, будь-які види зв'язку суттєво обмежені.

2. Характеристика поточного стану довкілля, у тому числі здоров'я населення, та прогнозні зміни цього стану, якщо документ державного планування не буде затверджено (за адміністративними даними, статистичною інформацією та результатами досліджень)

Лиманська міська територіальна громада (далі – Лиманська МТГ) сформована згідно розпорядження Кабінету Міністрів України від 12.06.2020 № 710-р «Про визначення адміністративних центрів та затвердження територій територіальних громад Донецької області», до складу якої увійшли наступні міські, сільські та селищні ради: Лиманська, Дробишевська, Зарічненська, Криволуцька, Коровоярська, Новоселівська, Рідкодубівська, Рубцівська, Тернівська, Шандриголівська, Ямпільська, Ярівська, Яцьківська. Загалом 40 населених пунктів: 1 місто, 5 селищ міського типу, 4 селища, 30 сіл. Адміністративний центр – місто Лиман.

Територія Лиманської МТГ наведено на *рисунку 1*.

Рис.1 – Карта Лиманської МТГ

Лиманська МТГ розташована у Краматорському районі на півночі Донецької області. Площа територіальної громади: 1210 км².

Чисельність населення громади станом на 01.01.2022 року становила 39 600 осіб.

Загальна кількість внутрішньо переміщених осіб станом на 01.01.2022 складала – 23 000 осіб.

На момент деокупації на території громади залишались лише 10,3 тис. осіб. На 01.01.2023 населення збільшилось до 13,9 тис. осіб. Але в зв'язку з близькістю до лінії фронту та активними бойовими діями кількість населення почало поступово зменшуватись. За оперативними даними чисельність населення, яке мешкала в громаді станом на 01.01.2026 склала 3,3 тисячі осіб. Кількість населення зменшилось з початку повномасштабного вторгнення в 12 разів.

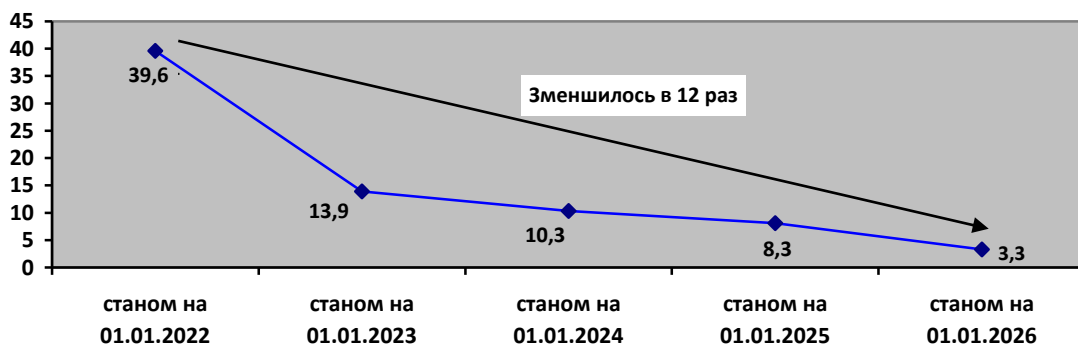

Рис.2 – Динаміка чисельності населення за період 2021-2025 роки, тис. осіб

Станом на 01.12.2025 року, з метою збереження життя та здоров'я, найбільша кількість переміщених мешканців Лиманщини концентрується в Дніпропетровській, Київській областях та на території Донецької області, підконтрольній уряду України.

Клімат

Клімат формується під впливом ряду кліматичних факторів таких як температурний режим, випадіння опадів, циркуляція повітряних мас, а також рельєфом місцевості.

Особливості метеорологічних умов та топографії є одними з визначальних чинників, які мають вплив на просторове та часове розповсюдження забруднюючих речовин в приземному шарі атмосферного повітря. Варіації ключових метеорологічних параметрів (тиск, хмарність, атмосферна вологість, температура, швидкість та напрямок вітру, хмарність, сонячна радіація та ін.) впливають на формування специфічних стійких на певному часовому проміжку

станів атмосфери, які і визначають рівні концентрацій забруднюючих речовин та їх часово-просторовий розподіл.

У кліматичному відношенні Лиманська МТГ відноситься до помірно-континентального: жарке, засушливе літо і порівняно холодна зима з нестійким сніговим покривом. Середня максимальна температура зовнішнього повітря найбільш жаркого місяця року $27,7^{\circ}\text{C}$, найбільш холодного місяця $-9,4^{\circ}\text{C}$. Річна сума опадів складає 375 – 556 мм на рік, більшість – в теплу пору року. Середнє значення відносної вологості складає 74%. Холодна пора року визначається дуже нестійкою погодою: у січні – проходження активних циклонів та атмосферних фронтів, які обумовлюють випадіння опадів різної інтенсивності у вигляді снігу та дощу, посилення східного, північно-східного, південно-східного вітру до небезпечних позначок та туманів. Влітку погода переважно спекотна та бездощова. Переважають західні і північно-західні вітри, які доволі часто приводять до засух.

Середня швидкість вітру 5-10 м/с. Максимальні швидкості вітру досягають 25-30 м/с. Середня температура у січні становить мінус $4-6^{\circ}\text{C}$.

Серед несприятливих кліматичних явищ слід виділити зимову відлигу, ожеледицю, промерзання ґрунту, весняні заморожування, сухі східні вітри, пилові бурі, град і часті тумани. Спека та дефіцит опадів у літній період обумовлюють надзвичайно високу пожежну небезпеку.

З кожним роком у громаді відмічається перевищення інтенсивності температурного росту, 2020 рік виявився найтеплішими за всю історію спостережень. Температура порівняно з багаторічними нормами зросла на $+2,5...+3,0^{\circ}\text{C}$. Стійке підвищення температури повітря спостерігалось у всі сезони 2020 року. Зимовий період виявився аномально теплим, адже метеорологічна зима не розпочалась, а сніговий покрив був майже відсутній. Значення середньомісячних температур в січні, березні та жовтні перевищували норму на $4-7^{\circ}\text{C}$.

Природно-кліматичні умови території Лиманської МТГ можна охарактеризувати, як сприятливі.

Зміна клімату – процес, який безпосередньо або опосередковано пов'язаний з людською діяльністю та змінює склад земної атмосфери, що є додатковим чинником до природної мінливості клімату, яка спостерігається протягом порівнюваних часових періодів. Головним винуватцем глобального потепління вважається парниковий ефект.

Великі міста характеризується формуванням специфічного мікроклімату, за рахунок специфіки зміни аеродинамічних, радіаційних, термічних характеристик атмосфери та вологості. Виділення в містах великої кількості тепла, зміна газового та аерозольного складу повітря призводять до зростання температури повітря та формування так званих «островів» тепла. Стратифікація

температури над великим містом у порівнянні з температурою прилягаючої місцевості може спостерігатися до висоти в кілька сотень метрів.

Для України війна спричинила ще більші виклики, тому питання формування дієвої кліматичної політики на всіх рівнях є ключовим для забезпечення «зеленого» відновлення. Відбудова України має відбуватися із врахуванням прогнозованих тенденцій зміни клімату, аналізу ризиків для різних секторів.

Масштабні пожежі, що виникають внаслідок ракетних та артилерійських обстрілів території України російськими військами на нафтопереробних заводах та нафтобазах, об'єктах інфраструктури, промислових об'єктах, у житлових кварталах призводять до потужних викидів в атмосферу забруднюючих речовин, у тому числі парникових газів – двоокису вуглецю, метану та закису азоту. Потужними джерелами викидів цих же речовин, а також водяної пари, є детонація боєприпасів, пересування великої кількості військової та допоміжної техніки (вантажних машин), яка працює на дизельному паливі, активне застосування авіації. Пересування важкої техніки, будівництво фортифікаційних споруд, бойові дії значно пошкоджують ґрунтовий покрив, у тому числі знижується його здатність до накопичення (секвестрація) вуглецю з атмосферного повітря. Лісові пожежі внаслідок обстрілів, знищення дерев для будівництва фортифікаційних споруд, вигорання трав'янистої рослинності істотно знижують здатність рослинного покриву на території поглинати двоокис вуглецю.

Ключовим елементом в дослідженнях з питань зміни клімату є розробка інвентаризації парникових газів, яка визначає якісно та кількісно головні джерела та поглиначі парникових газів. Цей елемент важливий у зв'язку з тим, що він є основою для наступного розвитку та уточнення методики оцінки джерел та поглиначів, а також забезпечує єдиний та безперервний механізм, який дозволяє всім країнам, що підписали Рамкову Конвенцію про зміну клімату, оцінювати викиди парникових газів та їх відносний внесок до глобальної зміни клімату.

Наразі, аналіз ситуації в зоні конфлікту на території громади ускладнено через обмежений набір джерел інформації. Сьогодні на території громади не проводиться екологічний моніторинг, відсутня достовірна інформація про характер пошкоджень підприємств, ускладнена робота Державної екологічної інспекції Донецької області через відсутність доступу до частини території для проведення повноцінного обстеження.

Цілі Стратегії не дають можливості говорити про зміну клімату в межах громади. У випадку, якщо проєкт Стратегії не буде затверджений, характеристики клімату ймовірно, залишатимуться на рівні теперішніх показників.

Атмосферне повітря

Якість атмосферного повітря залежить від обсягів викидів забруднюючих речовин від стаціонарних і пересувних джерел забруднення. Основним забруднювачем атмосферного повітря в Україні та області є промисловість: вона робить майже вдвічі більше шкідливих викидів, ніж автотранспорт.

До початку війни на території Лиманської МТГ були наявні підприємства різних форм власності.

Бюджетоутворюючими підприємствами громади були підприємства залізничного транспорту структурних підрозділів Регіональної філії «Донецька залізниця» АТ «Укрзалізниця».

Основними промисловими об'єктами МТГ були наступні промислові підприємства (у тому числі за спеціалізацією виробництва):

- піску будівельного ДП ЗАТ «ТРЕСТ ДОНБАСТРАНСБУД» Краснолиманський пісчаний кар'єр, КТ «ТОВ «СТРОНГКОМ»;
- хліба та хлібобулочних виробів ТОВ «ЧАЙКА»;
- кормів готових для сільгосптварин ТОВ «ВИРОБНИЧО КОМЕРЦІЙНА ФІРМА «ЛИМАНСЬКИЙ КОМБІКОРМОВИЙ ЗАВОД»;
- будівельних сумішей ПП «ПОЛІМІН ДОНБАС»;
- овочів консервованих натуральних ТОВ «ВСЕСТО»;
- виробів з бетону, суміші асфальтові для дорожнього покриття ТОВ «ЛЕМАН БЕТОН».

В галузі сільського господарства до 2022 року здійснювали виробничу діяльність 98 суб'єктів господарювання.

Активні бойові дії, спричинені повномасштабним вторгненням російської федерації, призвели до зупинки господарської діяльності суб'єктів господарювання, у тому числі всіх промислових підприємств. Виробничі потужності всіх підприємств у ході бойових дій зазнали значних пошкоджень, є випадки крадіжок майна.

Проводиться робота щодо документування завданих збитків, вивчення можливості відновлення виробничих процесів. Після виведення Лиманської міської територіальної громади із зони активних бойових дій, при сприятливій безпековій ситуації, стабільному електропостачанню та забезпеченості кадрами, підприємства планують відновити свою діяльність на території громади.

За інформацією Державної служби статистики України, викиди забруднюючих речовин та парникових газів у атмосферу від стаціонарних джерел забруднення за 2024 рік становлять 19 856,0 т (1,99 % від загальних викидів по Україні), що на 12,3% менше ніж у 2023 році. Крім того, обсяги викидів діоксиду вуглецю за 2024 рік склали 1,1 млн. т.

Інформація сформована на основі фактично поданих підприємствами звітів

(рівень звітування становив по Україні – 92,0%, по Донецькій області – 69,9%).

Значне зниження обсягів викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами у 2022–2024 роках пов'язано з:

- веденням активних бойових дій на території Донецької області та частковою окупацією частини територій;
- припиненням виробничої діяльності та/або переміщення в більш безпечні регіони країни окремих підприємств Донецької області.

Динаміку викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення за 2020-2023 рр. Лиманської МТГ наведено по місту Лиман (за попереднім територіальним розподілом, так як органами Держстату статистичну інформацію сформовано з урахування нового територіального розподілу області тільки з 2021 року), з 2024 – Лиманська МТГ (згідно оновлених даних Головного управління статистики у Донецькій області).

Динаміку викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення наведено в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1 – Динаміка викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел, тис. т.

Назва	2020	2021	2022	2023	2024
Лиманська міська ТГ	-	-*	-*	-*	0,004
м. Лиман	0,16	-*	-*	-*	-*
Краматорський район	-	43,43	-*	-*	-*
Всього по області ¹	750,96	744,12	218,8	161,7	19,9

-* дані відсутні.

Серед актуальних проблем розвитку громади є охорона атмосферного повітря на території Лиманської МТГ, так як стан повітря на території громади значно погіршується через бойові дії у прямий та непрямий способи. Прямий вплив – це детонування снарядів, використання артилерійської зброї та авіабомб. Непрямий – це пожежі в екосистемі, вибухи нафтобаз, атаки на промислові об'єкти тощо. Внаслідок чого відбуваються викиди забруднюючих речовин, таких як – пил, сполуки сірки, оксид вуглецю, діоксид азоту, свинцю та інші, які шкодять здоров'ю населенню. Потрапляння забруднюючих речовин в організм людини до органів дихання та травлення викликає ризик розвитку захворювання.

Проектом документу державного планування не передбачені заходи, спрямовані на погіршення атмосферного повітря на території громади. У випадку, якщо проєкт Стратегії не буде затверджений, а заходи спрямовані на покращення стану атмосферного повітря не будуть реалізовані, стан атмосферного повітря, ймовірно залишатиметься на рівні теперішніх показників.

Водні ресурси

На території Лиманської МТГ розташовано 9 лінійних водних об'єктів довжиною більше 10 км: р. Сіверський Донець, р. Нітриус (Нетриус), р. Біла, р. Жеребець, б. Дідів Яр, б. Жолобки, б. Питьків Яр, б. Водяний Яр та р. Суха.

В межах Лиманської МТГ обліковується 112 площинних водних об'єктів (з них – 44 озера, 58 ставків та 10 водосховищ). Площа водного дзеркала площинних водних об'єктів при НПП – 2186,7844 га., а об'єм при НПП – 47294,938 тис.м³.

Сіверсько-Донецьким БУВР державний моніторинг поверхневих вод в межах території Лиманської міської територіальної громади у 2025 році здійснювався у відповідності з затвердженою Програмою у 4 пунктах моніторингу по р. Сіверський Донець: водозабір КП «Словміськводоканал», водозабір Слов'янського РВУ КП «Компанія «Вода Донбасу», водозабір КП «Компанія «Вода Донбасу» в канал Сіверський Донець-Донбас (Райгородська гребля) (масив поверхневих вод UA_M6.5.1_0005), нижче впадіння р. Казенний Торець (UA_M6.5.1_0006).

Вимірювання здійснювались згідно з встановленим переліком речовин: для визначення хімічного стану масивів поверхневих вод – 39 (згідно нумерації наказу № 45 від 06.02.2017); специфічних для суббасейну Сіверського Дінця – 16; фізико-хімічних показників – 13; показників, що можуть впливати на якість питної води – 6 (для масивів поверхневих вод, з якого здійснюється забір для задоволення питних та господарсько-побутових потреб населення).

Результати досліджень наведено в таблиці 2.2.

За узагальненими даними звітності за формою № 2ТП-водгосп (річна) за 2025 рік, на території Лиманської міської територіальної громади Краматорського району Донецької області, в суббасейні р. Сіверський Донець (район басейну р. Дон), водокористування здійснював 1 водокористувач:

- Лиманське ВУВКГ КП «Компанія «Вода Донбасу» – забір води з підземних джерел (свердловин) в об'ємі 0,335 млн.м³ для використання на питні і санітарно-гігієнічні, виробничі потреби та передача населенню та іншим водокористувачам. Скид зворотних (стічних) вод в поверхневий водний об'єкт р. Сіверський Донець в об'ємі 0,011 млн.м³ забруднених з категорією «недостатньо-очищені» на спорудах біологічного очищення.

Для забезпечення базової потреби водою Лиманська громада облаштована 6 свердловинами завдяки Посольству Швейцарії в Україні, що представляє Дирекцію з питань розвитку та співробітництва Федерального департаменту закордонних справ Швейцарської Конфедерації в наступних населених

пунктах: м. Лиман (2 одиниці), смт Новоселівка, смт Ярова, с. Яцьківка, с. Шандриголове.

Отримано одну мобільну водоочисну станцію, стаціонарно встановлену на причепі для легкового автомобілю від БО «БФ «Незламні духом» за фінансової підтримки Міністерства закордонних справ Чеської Республіки в межах проєкту «Emergency mobile water treatment plant». Робота у цьому напрямку буде продовжена в 2026 році.

Таблиця 2.2 – Середньорічні концентрації показників у пунктах моніторингу за 2025 р.

Показник	р. Сіверський Донець			
	водозабір КП «Словміськ водоканал»	водозабір Слов'янського РВУ КП «Компанія «Вода Донбасу»	водозабір КП «Компанія «Вода Донбасу» (Райгородська гребля)	нижче впадіння р. Казенний Торець
Алахлор, мкг/дм ³	0	0	0	0
Атразин, мкг/дм ³	0	0	0	0
Хлорпірифос, мкг/дм ³	0	0	0	0
Алдрин, мкг/дм ³	0	0	0	0
Діелдрин, мкг/дм ³	0	0	0	0
Ендрин, мкг/дм ³	0	0	0	0
Ізодрин, мкг/дм ³	0	0	0	0
ДДТ, мкг/дм ³	0	0	0	0
Пара-пара-ДДТ, мкг/дм ³	0	0	0	0
Діурон, мкг/дм ³	0	0	0	0
Ендосульфат, мкг/дм ³	0	0	0	0
Гексахлорбензол, мкг/дм ³	0	0	0	0
Гексахлорциклогексан, мкг/дм ³	0	0	0	0
Ізопротурон, мкг/дм ³	0	0	0	0
Пентахлорбензол, мкг/дм ³	0	0	0	0
Симазин, мкг/дм ³	0	0	0	0
Трифлуралін, мкг/дм ³	0	0	0	0
Дикофол, мкг/дм ³	0	0	0	0
Квіноксифен, мкг/дм ³	0	0	0	0
Аклоніфен, мкг/дм ³	0	0	0	0
Цибутрин, мкг/дм ³	0	0	0	0
Циперметрин, мкг/дм ³	0	0	0	0
Дихлофос, мкг/дм ³	0	0	0	0
Гептахлор, мкг/дм ³	0	0	0	0
Тербутрин, мкг/дм ³	0	0	0	0
Нонилфеноли, мкг/дм ³	0	0	0	0
Антрацен, мкг/дм ³	0	0	0	0
Флуорантен, мкг/дм ³	0	0	0	0

Нафталін, мкг/дм ³	0	0	0	0
Бензо(а)пірен, мкг/дм ³	0	0	0	0
Бензо(б)флуорантен, мкг/дм ³	0	0	0	0
Бензо(к)флуорантен, мкг/дм ³	0	0	0	0
Бензо(г,н,і) перілен, мкг/дм ³	0	0	0	0
Індено (1,2,3-сд) пірен, мкг/дм ³	0	0	0	0
Бензол, мкг/дм ³	0	0	0	0
Тетрахлорметан, мкг/дм ³	0	0	0	0
1,2-дихлоретан, мкг/дм ³	0	0	0	0
Дихлорметан, мкг/дм ³	0	0	0	0
Гексахлорбутадиєн, мкг/дм ³	0	0	0	0
Тетрахлоретилен, мкг/дм ³	0	0	0	0
Трихлоретилен, мкг/дм ³	0	0	0	0
Трихлорметан, мкг/дм ³	0	0	0	0
Трихлорбензол, мкг/дм ³	0	0	0	0
Кадмій, мг/дм ³	0,0001	0,0001	0,0001	0,0008
Свинець, мг/дм ³	0	0	0	0,0041
Ртуть, мг/дм ³	0	0	0	0
Нікель, мг/дм ³	0	0	0	0,0048
Прометрин, мкг/дм ³	0	0	0	0
Тербутилазин, мкг/дм ³	0	0	0	0
Імідаклоприд, мкг/дм ³	0	0	0	0
Тіаклоприд, мкг/дм ³	0	0	0	0
Бісфенол А, мкг/дм ³	0	0	0	0
Антипірін, мкг/дм ³	0	0	0	0
Карбамазепін, мкг/дм ³	0	0	0	0
Мідь, мг/дм ³	0,004	0,004	0,0038	0,0043
Цинк, мг/дм ³	0,0058	0,0057	0,0052	0,0072
Хром, мг/дм ³	0,0037	0,0045	0,0042	0,0048
Марганець, мг/дм ³	0,076	0,073	0,082	0,138
Стронцій, мг/дм ³	1,152	1,216	1,327	1,631
Літій, мг/дм ³	0,026	0,025	0,027	0,031
Барій, мг/дм ³	0,048	0,054	0,052	0,063
Кобальт, мг/дм ³	0,0001	0,0001	0,0002	-
Залізо, мг/дм ³	0,054	0,06	0,056	-
Алюміній, мг/дм ³	0,069	0,07	0,07	-
Температура, °С	13,2	13,7	13,3	-
Розчинний кисень, мгО ₂ /дм ³	7,8	7,8	7,8	-
Феноли, мг/дм ³	0	0	0	-
Водневий показник, од. рН	7,9	7,9	7,9	-
Сухий залишок, мг/дм ³	825,3	800,5	810,7	-
Нітроген загальний, мг/дм ³	1,83	1,85	1,9	-
Амоній – іон, мг/дм ³	0,37	0,37	0,37	-
Нітроген амонійний, мг/дм ³	0,287	0,287	0,287	-
Нітрит – іон, мг/дм ³	0,068	0,059	0,06	-
Нітроген нітритний, мг/дм ³	0,021	0,018	0,018	-
Нітрат – іон, мг/дм ³	6,53	6,58	6,8	-
Нітроген нітратний, мг/дм ³	1,47	1,49	1,54	-
Фосфор загальний, мг/дм ³	0,36	0,37	0,38	-
Фосфат – іон, мг/дм ³	1,117	1,118	1,117	-

Фосфор ортофосфатів, мг/дм ³	0,365	0,366	0,365	-
ХСК, мгО/дм ³	17,33	17,3	17,17	-
БСК ₅ , мгО/дм ³	3,56	3,55	3,55	-
Питома електропровідність, мСм/см	1258,3	1221,2	1240,7	-
Хлориди, мг/дм ³	87,5	85,2	85,8	-
Сульфати, мг/дм ³	299,5	299,4	295,4	-
Нафтопродукти, мг/дм ³	0,027	0,027	0,028	0,04
Жорсткість загальна, ммоль/дм ³	8,1	8,1	8,1	8,5

Послуги з водопостачання та водовідведення надавало Лиманське ВУВКГ КП «Компанія «Вода Донбасу». Підприємство у своєму підпорядкуванні має: 237 км водопровідних мереж, в т.ч.: 118 км – каналізаційних мереж; 3 водонапірні станції; 1 очисна каналізаційна споруда; 27 свердловин.

За пропозицією Лиманського ВУВКГ КП «Компанія «Вода Донбасу», до програми заходів на 2025-2030 роки Плану управління річковим басейном Дону, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 01.11.2024 р. № 1077-р включено захід «Реконструкція каналізаційних очисних споруд, каналізаційних насосних станцій та каналізаційних мереж м. Лиман Лиманської міської територіальної громади Краматорського району Донецької області».

Цілями Стратегії не передбачено заходи спрямовані на погіршення стану водних об'єктів, комунальних мереж водопостачання та водовідведення та системи знезараження питної води. У випадку, якщо проєкт Стратегії не буде затверджений, то стан водних об'єктів та якість питної води залишаться незмінними.

Відходи

Питання операції з управління (збирання, перевезення, відновлення, видалення) побутових відходів в громаді є найактуальнішим і потребує негайного вирішення. Актуальність проблеми полягає в тому, що побутові відходи створюють санітарно-гігієнічну й епідеміологічну небезпеку внаслідок неприємних запахів і шкідливих хімічних сполук, які можуть бути присутні або утворюються в них при біологічному розкладанні органічних компонентів відходів. Відсутність належних умов надання послуг з управління побутовими відходами створює передумови для забруднення території, порушення благоустрою, що не тільки негативно впливає на довкілля (передусім на якість підземних, поверхневих вод і ґрунтів), але й псує естетичний імідж громади.

Через неналежну систему управління побутовими відходами в населених пунктах, як правило у приватному секторі, відсутністю системи окремого

збирання, сортування побутових відходів, велика кількість побутових відходів потрапляє на несанкціоновані, неконтрольовані сміттєзвалища.

На підставі даних обласного реєстру місць видалення відходів (згідно з Кодифікатором адміністративно-територіальних одиниць та територій територіальних громад (КАТОТТГ), затвердженим наказом Міністерства розвитку громад та територій України від 26.11.2020 № 290 (в редакції наказу Міністерства розвитку громад та територій України 12.01.2021 № 3), на території Лиманської МТГ відсутня інфраструктура місць видалення відходів за критерієм екологічної безпеки.

Станом на 01.01.2025 р. на території Лиманської МТГ обліковується 1 непаспортизоване місце видалення відходів, відповідно інформації по полігонам/звалищам ТПВ за даними форми звітності № 1-ТПВ «Звіт про поводження з твердими побутовими відходами» за 2024 рік та попередні періоди.

На момент здійснення Звіту СЕО Стратегії, статистичні дані щодо утворення відходів на території Лиманської міської територіальної громади за 2021-2025 роки відсутні.

Загальний обсяг утворення відходів згідно останніх даних були надані по місту Лиман (за попереднім територіальним розподілом, так як органами Держстату статистичну інформацію сформовано з урахування нового територіального розподілу області тільки з 2021 року) та наведено у таблиці 2.3.

Таблиця 2.3 – Утворення відходів за 2020 рік

Назва	Відходи I-IV класів небезпеки, т	У т.ч. I-III класів небезпеки, т
м. Лиман	5717,2	1,1
Всього по області ¹	26981206,5	145268,8

Через військову агресію російської федерації проти України об'єкти житлово-комунального господарства громади зазнали та продовжують зазнавати величезних руйнувань і пошкоджень, що призводить до вкрай складних умов функціонування галузі та відновленню надання якісних послуг населенню.

КП «Лиманська служба єдиного замовника» – здійснювало обслуговування житлового фонду: 236 багатоповерхових будинків, з яких: пошкоджено – 211, зруйновано – 25. З урахуванням безпекової ситуації ведеться та буде продовжена у 2026 році робота щодо поточного ремонту житлового фонду та покрівель, відновлення процесів господарської

діяльності підприємства, ліквідації наслідків бойових дій на території громади.

Станом на 01.10.2025 року із загальної кількості домогосподарств в приватному секторі – 14752 одиниці, згідно моніторингу пошкодженого та зруйнованого майна, пошкоджено – 8625, зруйновано повністю – 2773 домогосподарств.

Наразі в зв'язку з проведенням активних бойових дій виконувати аварійно-відновлювальні роботи систем електро-, водо- та газопостачання неможливо через постійні ворожі обстріли, після закінчення бойових дій з урахуванням безпекової складової для обслуговуючого персоналу роботи будуть продовжені.

В зв'язку з посиленням обстрілів, продовженням активних бойових дій на території громади та неможливістю відновлення інфраструктури, централізоване опалення в період 2025-2026 не планується.

Військові дії, посилили проблему управління з відходами. Додалися відходи від залишків військової техніки, будівель, споруд та елементів інфраструктури, утилізація яких вимагає додаткових потужностей і неможлива без попереднього ретельного обстеження, розмінування та очищення від боєприпасів.

Сотні тон різного сміття побутового, від руйнації об'єктів, вже зараз становить загрозу для екології та здоров'я людей.

З метою запобігання екологічним ризикам та підтримання належного санітарного стану у 2025 році КП «Лиманський «Зеленбуд» здійснювало постійні заходи з прибирання, благоустрою, локалізації й ліквідації несанкціонованих сміттєзвалищ, очищення парків, вулиць, прибудинкових територій та кладовищ.

За 2025 рік вивезено 16,7 тис. м³ побутових відходів, у тому числі ліквідовано стихійних сміттєзвалищ обсягом понад 4,1 тис. м³.

Станом на 01.10.2025 року після деокупації громади підприємством укладено договори на вивіз побутових відходів: з юридичними особами та фізичними особами-підприємцями – 81; приватний сектор населення – 125 договорів; розірвано договорів через бойові дії – 43. Послуги надаються з урахуванням безпекової ситуації в громаді.

З метою підвищення ефективності збору та вивезення відходів у громаді придбано два екскаватори-навантажувачі JSV для збирання та транспортування побутових відходів.

У 2026 році, в разі сприятливих умов безпеки, громада продовжить діяльність, спрямовану на покращення стану довкілля шляхом:

- проведення робіт із ліквідації стихійних сміттєзвалищ;

- відновлення зелених зон і благоустрою територій населених пунктів;
- впровадженні природоохоронних заходів у співпраці з міжнародними донорами.

У випадку, якщо проєкт Стратегія не буде затверджено, а заходи не будуть реалізовані, то фактор управління відходами матиме найбільше значення серед ризиків шкідливого впливу на навколишнє середовище на території громади, враховуючи значну кількість відходів, що утворюється внаслідок бойових дій.

Земельні ресурси та ґрунти

Питання успішного розвитку громади багато в чому залежить від ефективного використання земельних ресурсів, виняткова цінність яких полягає в забезпеченні трьох фундаментальних властивостей: життєзабезпечення (як частина екологічної системи), чинник виробництва (в аграрному секторі, будівництві) і цивільний обіг (земельно – майнові відносини).

У структурі земельного фонду Донецької області 77% займають сільськогосподарські угіддя, ліси та лісовкриті площі – 7,7%, забудовані землі 7,5%, відкриті заболочені землі – 0,4%, відкриті землі без рослинного покриву або з незначним рослинним покривом – 3,8%, інші землі – 3,6%.

За даними Головного управління Держгеокадастру в Донецькій області, загальна площа земель Лиманської МТГ становить 120 975 га, з яких:

- 69 035 га – сільськогосподарські угіддя,
- 26 101,8 га – лісогосподарського призначення,
- 8 555 га – природно-заповідного фонду та іншого природо-охоронного призначення,
- 5 461,1 га – водного фонду,
- 545,1 га – рекреаційного та оздоровчого призначення.

В галузі сільського господарства до 2022 року здійснювали виробничу діяльність 98 суб'єктів господарювання, з них: 1 приватне акціонерне товариство, 17 товариств з обмеженою відповідальністю, 78 фермерських господарств, 2 приватних підприємства.

У користуванні сільгосппідприємств та фермерських господарств знаходиться 39,5 тис. га сільськогосподарських угідь, в тому числі ріллі 36,4 тис. га. Всі сільгосппідприємства та фермерські господарства займалися вирощуванням зернових та технічних культур.

У 2025 році вели свою діяльність 4 фермерських господарства, які обробляли 1142 га. (В 2024 році працювали 5 підприємств – 2035 га). В

сільгосп підприємствах Лиманської міської територіальної громади було зайнято близько 20 осіб.

Площа зернових культур під урожай 2025 року склала 438 га, технічних - 704 га. З безпекової ситуації аграрії зібрали лише 258 га зернових і 100 га технічних культур намолотивши 206 тон зерна і 100 тон соняшника.

Наразі актуальними проблемами розвитку аграрного сектору економіки є забруднення вибухонебезпечними матеріалами полів та близькість до лінії розмежування. Потребують розмінування близько 34,4 тис. га ріллі.

У зв'язку з безпековою ситуацією, сільськогосподарські підприємства, які здійснюють свою господарську діяльність, посіви під урожай 2026 року не планують.

До основних джерел забруднення сільськогосподарських угідь відносять забруднення ґрунтів важкими металами, пестицидами, нітратами, радіоактивними елементами.

Проводиться робота щодо збору інформації по визначенню збитків внаслідок проведення бойових дій, завданих сільськогосподарським підприємствам, а також роз'яснювальна робота щодо необхідності належного документування завданих збитків шляхом внесення відповідних відомостей до єдиного реєстру досудових розслідувань.

Ґрунти Лиманської МТГ представлені чорноземами, лучно-чорноземами, дерновими, дерново-підзолистими.

Основні показники антропогенного впливу на ґрунти такі: водна ерозія; дефляція (вітрова ерозія); забруднення; вторинне засолення і заболочування; опустелювання; відчуження земель для промислового та комунального будівництва; виснаження земель.

Необхідною умовою для забезпечення охорони родючості ґрунтів та ефективного ведення господарської діяльності є раціональне використання ґрунтових ресурсів, створення сприятливого екологічного середовища, покращення і підвищення ерозійної стійкості природних ландшафтів.

Внаслідок вибухів снарядів відбувається знищення верхнього родючого шару ґрунту. Утворення величезних воронок від вибухів снарядів, риття траншей, будівництво фортифікаційних споруд, переміщення важкої техніки – все це призводить до значних змін ландшафту. Внаслідок забруднення ґрунтів паливно-мастильними речовинами та іншими нафтопродуктами знижується водопроникність, витісняється кисень, порушуються біохімічні та мікробіологічні процеси. Як наслідок, погіршується водний та повітряний режим, обіг поживних речовин, порушується кореневе живлення рослин, гальмується їх ріст та розвиток, що призводить до їх загибелі.

У випадку, якщо проєкт Стратегії не буде затверджений, завдання не будуть вирішені, стан земельних ресурсів на території громади, більш ймовірно, залишатиметься на рівні теперішніх показників.

***Рослинний і тваринний світ, природно-заповідний фонд,
екомережа, Смарагдова мережа***

Лиманську міську територіальну громаду називають легенями індустріального краю, бо на її території знаходиться 35,2 тис. га. лісів, частина Національного природного парку «Святі гори», заповідник «Крейдяна флора», багато заказників, сотні озер і озерець, р. Сіверський Дінець, близько 200 баз відпочинку і оздоровчих таборів, профілакторій «Щуровський», заповідник «Крейдова флора».

Крейдова флора – єдина ділянка в Україні, де взяті під охорону природні бори з сосною крейдяною. Особливістю Крейдової флори є сильно пересічена місцевість і велика кількість крейдових схилів, розрізаних ярами, що спадають до Сіверського Дінця. Все це створює різноманітні умови для різних видів флори і фауни і формує надзвичайно яскраві краєвиди. Тут охороняються рослини, які зустрічаються тільки на крейдяних відшаруваннях і ростуть разом із гірськими рослинами.

Охорона лісу на території Лиманської МТГ до вторгнення здійснювали 4 лісництва.

Південно-Східне міжрегіональне управління лісового та мисливського господарства листом від 29.06.2023 № 01-08/544 повідомило, що внаслідок повномасштабної збройної агресії Російської Федерації проти України адміністративну будівлю Донецького обласного управління лісового та мисливського господарства за адресою: м. Лиман, вул. Костянтина Гасієва, 1-А, було зруйновано, внаслідок чого знищено робочу документацію для здійснення його повноважень та функцій.

Рослинний світ території Лиманської МТГ представлений степовими, лісостеповими і заплавними формаціями флори. Невід'ємним компонентом природи Лиманської МТГ є тваринний світ. На території області налічується 25 тис. видів різноманітних систематичних груп, у тому числі 24 тис. видів безхребетних (молюски, комахи, павукоподібні, черви та інші). Постійно перебувають та фіксуються під час міграції близько 300 видів птахів і 49 видів ссавців. Понад 140 видів є рідкісними для регіону. Майже 70 видів наземних хребетних тварин віднесено до категорії мисливських.

Природно-заповідний фонду (далі – ПЗФ) охороняється як національне надбання, щодо якого встановлюється особливий режим охорони, відтворення і використання.

На території Лиманської міської територіальної громади Краматорського району Донецької області знаходяться наступні об'єкти природно-заповідного фонду:

- відділення «Крейдяна флора» Українського степового природного заповідника НАН України площею 500,0 га;
- національний природний парк «Святі Гори» площею 26511,0 га;
- ландшафтний заказник місцевого значення «Ямполівський» площею 77,0 га;
- гідрологічна пам'ятка природи місцевого значення «Джерела» площею 0,1 га.

Перспективні для заповідання території в межах Лиманської міської територіальної громади:

- ландшафтний заказник загальнодержавного значення «Криволуцький» площею 217,72 га;
- ландшафтний заказник загальнодержавного значення «Закітнянський» площею 280,6 га.

На території Лиманської міської територіальної громади Донецької області частково знаходяться території Смарагдової мережі:

- Ukrainiskyi Stepovy Nature Reserve / Український степовий природний заповідник (код UA0000019), відділення «Крейдова флора», площею 520,21 га;
- Sviati Hory / Святі Гори (код UA0000029) площею 28383,11 га;
- Kreminski Lisy / Кременські ліси (код UA0000069) площею 117,70 га.

Відповідно до регіональної схеми формування екологічної мережі Донецької області в межах Лиманської міської територіальної громади розташовані ключова територія національного рівня Святогірська та сполучна територія національного рівня Сіверсько-Донецька.

Військові дії на території громади несуть загрозу рослинному та тваринному світу. Це може бути безпосередня шкода, наприклад, загибель чи травмування внаслідок вибухів, розлякування через нетиповий шум, вимушена зміна міграційних параметрів чи зимових циклів тощо. А також опосередковані наслідки війни: різноманітне забруднення середовища існування і белігеративна трансформація (трансформація природного ландшафту внаслідок військових дій чи інших воєнно-технічних заходів) оселищ, цілковита їх втрата внаслідок вирубування, вигорання, переміщення військової техніки, дислокації військових підрозділів, нищення чи блокування екологічних коридорів тощо.

Виконання завдань Стратегії не спричинятиме додаткове техногенне навантаження на рослинний і тваринний світ, природно-заповідний фонд, екомережу, Смарагдову мережу. Можна зробити висновок, що у разі не затвердження документу державного планування стан рослинного, тваринного світу на території з природоохоронним статусом, території та об'єктів Смарагдової та екомережі залишиться незмінним.

Стан здоров'я населення та аналіз захворювання

Відповідно до інформації головного управління статистики у Донецькій області чисельність населення у регіоні має тенденцію до скорочення, що спричинено від'ємним природним приростом та особливо складними та небезпечними умовами проживання у прифронтових населених пунктах.

Станом на 01.10.2025 року на обліку перебувало 21316 внутрішньо переміщених осіб, з них: 1047 – особи з інвалідністю, 13371 – особи пенсійного віку. За період з 24.02.2022 року зареєструвалось 2639 внутрішньо переміщених осіб.

На території Лиманської МТГ впродовж багатьох років спостерігається скорочення чисельності населення, що пов'язано зі специфікою демографічних процесів, трудовою міграцією, з економічною кризою та з бойовими діями на території України.

В охороні здоров'я галузь була представлена: 2 лікарнями, 12 сімейними амбулаторіями, 16 медичних пунктів тимчасового базування, цілодобовим пунктом невідкладної медичної допомоги, станцією швидкої медичної допомоги, Науково-дослідним інститутом травматології і ортопедії Донецького національного медичного університету, Обласною травматологічною лікарнею.

З початком бойових дій Науково-дослідний інститут травматології і ортопедії Донецького національного медичного університету вимушено був переміститися до м. Кропивницький, де продовжує надавати вузькоспеціалізовану медичну допомогу населенню.

Також з 2022 року медичну допомогу надає структурний підрозділ клініко-діагностичної поліклініки КНП «Лиманська ЦРЛ» в м. Кривий Ріг, де працюють та надають медичну допомогу 7 лікарів, відкрито денне відділення з ліжковим фондом на 6 ліжок.

В КНП «Лиманська центральна районна лікарня» медичну допомогу вторинного рівня надають 12 лікарів. Ліжковий фонд закладу складає 40 ліжок (в т.ч. 2 анестезійні ліжка інтенсивної терапії), з них 20 ліжок хірургічного відділення та 20 – терапевтичного. Працює кабінет рентгенологічної діагностики, клініко-діагностична лабораторія та стоматологічний кабінет.

За 2024 рік:

Розповсюдженість – 252,99 на 1000 населення.

Захворюваність – 111,42 на 1000 населення.

Народжуваність новонароджених – 0,18 показник на 1000 населення.

Смертність 190 померлих – 8,4 показник на 1000 населення.

Станом на 01.01.2025 року в Центрі зареєстровано 22716 пацієнтів з яких 3750 осіб – діти віком 0-17 років.

Кількість звернень до Центру з приводу захворювань:

Класи захворювань	2023	2024
Гострі респіраторні захворювання	451	570
Серцево-судинні захворювання	3403	3259
Хвороби органів травлення	148	244
Ендокринні захворювання	304	499
Хвороби опорно-рухового апарату	322	382
Хвороби сечостатевої системи	30	136
Дерматологічні	39	47

Кількість укладених декларацій:

Станом на 01.01.2021 р.	Станом на 01.01.2022 р.	Станом на 01.01.2023 р.	Станом на 01.01.2024 р.	Станом на 01.01.2025 р.
35 282	35 832	30 656	24 527	21 302

У разі подальшого погіршення безпекової ситуації на території Лиманської громади планується переміщення КНП «Лиманська ЦРЛ» до м. Кременчук Кременчуцького району Полтавської області та відкриття стаціонарного паліативного відділення на 35 ліжок.

Для надання первинної медичної допомоги населенню громади КНП «Центр первинної медико-санітарної допомоги» працювали 8 сімейних лікарів амбулаторій в населених пунктах: Ярова, Рубці, Новоселівка, Дробишеве; мікрорайонах «Південний», «Заводський» та міської амбулаторії м. Лиман. Також залучаються спеціалісти міжнародних організацій: «Лікарі без кордонів», «Проект надії», «Міжнародний медичний корпус», які щотижнево виїжджають в старостинські округи громади.

5 сімейних лікарів продовжують надавати консультативну медичну допомогу онлайн задекларованим мешканцям Лиманської громади, які тимчасово вимушено змінили своє місце проживання.

Кількість укладених декларацій станом на 01.10.2025 року по КНП «ЦПМСД» Лиманської міської ради складає 20 918.

В зв'язку з продовженням активних бойових дій, значна кількість мешканців громади виїхали в більш безпечні регіони України, зменшилась і чисельність наданих медичних послуг.

Протягом січня-вересня 2025 року:

- проведено прийомів лікарями – 18867 (81,7% до показника 9 місяців 2024 року);
- оформлено направлень до профільних спеціалістів – 7541 (56,7%);
- виписано електронних рецептів за програмою «Доступні ліки» – 2150 (99,8%).

КНП «ЦПМСД» Лиманської міської ради у 2026 році буде прагнути до збільшення та удосконалення обсягу надання первинної медичної

допомоги населенню, яке залишилося на території Лиманської громади, а також на збереження кількості задекларованих мешканців громади за сімейними лікарями.

На даний час керівництво займається пошуком приміщення для релокації однієї амбулаторії та адміністративно-господарської структури.

Комунальними некомерційними підприємствами укладені договори з Національною службою здоров'я України за 2 видами пакетів медичних послуг за програмою медичних гарантій.

Лікувально-профілактичні заклади громади планують надавати такі види медичної допомоги:

- Швидка та невідкладна медична допомога.
- Амбулаторно-поліклінічна допомога різним групам населення по наступним профілям: терапевтичний, хірургічний, отоларингологічний, офтальмологічний, травматологічний, ендокринологічний, неврологічний, акушерсько-гінекологічний, інфекційний, педіатричний, стоматологічний, кардіологічний та інші.
- Стаціонарна допомога населенню: терапевтичного, хірургічного, травматологічного, неврологічного, акушерсько-гінекологічного профілів та інфекційного для дітей та дорослих.

На реалізацію заходів з охорони здоров'я у 2026 році з бюджету громади заплановані кошти для забезпечення ліками та медичними засобами пільгової категорії населення (118 осіб), хворих на ВІЛ-інфекцію і СНІД та її профілактику, на туберкульоз та його профілактику, захворювання серцево-судинної системи, на гемофілію та орфанні захворювання, забезпечення ветеранів великої вітчизняної війни та учасників бойових дій та членів їх родин та інші.

Також планується за рахунок благодійних організацій придбання медичного обладнання для поновлення роботи поліклініки та стаціонарних відділень, придбання медичного обладнання для відкриття стаціонарного паліативного відділення.

Серед актуальних проблем ризику захворювання залишається потрапляння до організму людини забруднюючих речовин, які надходять до довкілля внаслідок бойових дій.

Цілі Стратегії ставлять за мету забезпечення доступності та якості публічних послуг з урахуванням безпекової ситуації. Негативний вплив на життя та здоров'я населення громади від впровадження Стратегії не очікується.

Аналіз поточного стану навколишнього середовища, в тому числі здоров'я населення, дозволив виявити основні проблеми, що стосуються Лиманської міської територіальної громади.

Для визначення найгостріших проблем та реальних можливих шляхів їх вирішення на рівні місцевої влади доцільно провести SWOT-аналіз.

SWOT-аналіз є дієвим інструментом для прийняття стратегічних, коротко- та довгострокових управлінських рішень щодо подальшого удосконалення ДДП з урахуванням регіональних особливостей. Виявлені при проведенні SWOT-аналізу слабкості, можливості і загрози можуть бути використані при прийнятті стратегічних, коротко- та довгострокових управлінських рішень.

Результати SWOT-аналізу наведено в таблиці 2.4.

Таблиця 2.4 – Проблеми та реальні можливі шляхи їх вирішення Лиманської МТГ

Сильні сторони	Слабкі сторони
<p>1. Вигідне географічне розташування громади на перетині трьох областей та потужний транспортно-логістичний потенціал (найбільший залізничний вузол області).</p> <p>2. Значний аграрний і природно-ресурсний потенціал (велика площа ріллі, наявність корисних копалин), наявні вільні земельні ділянки для інвестиційного використання.</p> <p>3. Наявність природних екосистем і лісових масивів та практичний досвід екологічного моніторингу й ліквідації наслідків бойових дій.</p> <p>4. Готовність мешканців до повернення та участі у відновленні громади.</p> <p>5. Потужний людський капітал у сферах освіти, соціального захисту, медицини та цивільної безпеки, здатний працювати в умовах кризи.</p> <p>6. Розвинена адміністративна та інституційна спроможність до ефективного управління територіальним розвитком, планування та реалізації інвестиційних і відновлювальних проектів.</p> <p>7. Функціонуючі комунальні служби, здатні забезпечувати благоустрій і поведження з відходами в кризових умовах.</p> <p>8. Досвід забезпечення енергетичної стійкості та впровадження</p>	<p>1. Масштабне мінне та вибухонебезпечне забруднення земель, у тому числі сільськогосподарських, що обмежує їх використання.</p> <p>2. Деградація природного середовища та неефективне управління земельними ресурсами (руйнування екосистем, забруднення ґрунтів і вод, втрата даних та складність адміністрування)</p> <p>3. Скорочення та відтік трудових ресурсів, зокрема молоді, фахівців і підприємців, що призводить до дефіциту кадрового потенціалу в ключових секторах економіки, аграрної, енергетичної, соціальної та медичної сфер.</p> <p>4. Обмежена спроможність громади до економічного відновлення через тривалу небезпечну ситуацію та нестабільне функціонування території.</p> <p>5. Ослабленість гуманітарної сфери (потрібні додаткові фінансові ресурси на відновлення надання послуг у сферах освіти, охорони здоров'я, соціальних послуг).</p> <p>6. Руйнація та пошкодження комунальної та соціальної інфраструктури громади.</p> <p>7. Зруйнована та пошкоджена економічна й аграрна інфраструктура, включно з об'єктами переробки, зберігання.</p> <p>8. Порушення логістики та транспортної доступності, що ускладнює збут продукції, постачання ресурсів і розвиток бізнесу.</p> <p>9. Зростання витрат виробництва (енергія, паливо, матеріали, тарифи), що знижує</p>

<p>інфраструктурних інновацій для безперебійної роботи об'єктів критичної інфраструктури.</p> <p>9. Досвід і репутація громади як надійного партнера міжнародних та міжмуніципальних програм.</p> <p>10. Розроблена маркетингова Стратегія, визначений Бренд території.</p>	<p>конкурентоспроможність місцевого бізнесу та агросектору.</p> <p>10. Низька інвестиційна привабливість громади та обмежена здатність залучати приватний капітал.</p> <p>11. Висока залежність від зовнішньої допомоги та донорського фінансування за обмежених власних бюджетних ресурсів.</p>
Можливості	Загрози
<p>1. Завершення активних бойових дій і поступова стабілізація безпекової ситуації в громаді.</p> <p>2. Реалізація програм розмінування, екологічного очищення та відновлення природних територій.</p> <p>3. Комплексне відновлення житлової, соціальної та комунальної інфраструктури з підвищенням якості життя населення.</p> <p>4. Відновлення роботи залізничного транспорту та формування логістичного хабу регіонального рівня.</p> <p>5. Повернення населення, відновлення бізнес-активності та зростання податкових надходжень до бюджету громади.</p> <p>6. Створення нових робочих місць у сферах відновлення, АПК, логістики, будівництва та послуг.</p> <p>7. Доступ до державних і міжнародних програм фінансування відбудови та розвитку громад.</p> <p>8. Зростання попиту на сільськогосподарську продукцію та будівельні матеріали в період післявоєнної відбудови.</p> <p>9. Залучення міжнародних грантів і інвестицій для раціонального використання земельних ресурсів.</p> <p>10. Формування безпечного інвестиційного середовища та можливість релокації підприємств у громаду.</p> <p>11. Розвиток енергетичної стійкості громади через автономні та відновлювані джерела енергії.</p> <p>12. Розширення міжнародної та міжмуніципальної співпраці, формування бренду громади як моделі відновлення прифронтових територій.</p>	<p>1. Продовження та ескалація бойових дій, ризик повторної окупації громади, подальші руйнування інфраструктури й економіки.</p> <p>2. Суцільне мінне забруднення та знищення земель, що унеможливує використання сільськогосподарських, житлових і природоохоронних територій.</p> <p>3. Подальша деградація довкілля (знищення лісів, заповідників, забруднення територій, стихійні сміттєзвалища, токсичні відходи).</p> <p>4. Втрата або пошкодження об'єктів критичної інфраструктури, у тому числі транспортної, енергетичної, водопровідної та соціальної.</p> <p>5. Енергетичні ризики: постійні атаки на енергосистему, тривалі блекаути, дефіцит обладнання та ризик повторного руйнування відновлених об'єктів.</p> <p>6. Зростання навантаження на соціальну та медичну системи за умов одночасного скорочення фінансових і кадрових ресурсів.</p> <p>7. Відтік населення, молоді та кваліфікованих кадрів, що поглиблює демографічну кризу та кадровий дефіцит.</p> <p>8. Економічна нестабільність: зростання цін і тарифів, зниження платоспроможності населення, скорочення бюджетних надходжень.</p> <p>9. Порушення логістики та транспортних ланцюгів, що ускладнює відбудову, гуманітарні поставки та економічну діяльність.</p> <p>10. Несприятливий інвестиційний клімат через тривалу війну, високі безпекові ризики та порушену логістику.</p> <p>11. Скорочення міжнародної та донорської допомоги через конкуренцію глобальних криз або відсутність швидкого прогресу відбудови.</p> <p>12. Обмеження міжнародної та міжмуніципальної співпраці внаслідок безпекових ризиків і воєнного стану.</p>

Реалізація завдань оперативних цілей Стратегії, які спрямовані на: проведення розмінування території громади від вибухонебезпечних предметів; фіксація та моніторинг наслідків воєнних руйнувань та впливу на довкілля; ліквідація стихійних звалищ та створення системи управління побутовими відходами; управління та раціональне використання земельних ресурсів громади в умовах воєнного стану; забезпечення доступності та якості публічних послуг з урахуванням безпекової ситуації має забезпечити позитивний вплив на компоненти довкілля і стан здоров'я та умови проживання населення.

У разі не затвердження документу державного планування можна очікувати, що залишаться невирішеними проблеми зі зносу систем житлово-комунального господарства та житлового фонду, управління відходами; розмінування тощо. Слід також очікувати погіршення екологічного стану довкілля, якості та безпеки життя, стану здоров'я населення Лиманської міської територіальної громади.

3. Характеристика стану довкілля, умов життєдіяльності населення та стану його здоров'я на територіях, які ймовірно зазнають впливу (за адміністративними даними, статистичною інформацією та результатами досліджень)

В умовах нестабільної ситуації, бойових дій і релокації населення Стратегія акцентує увагу на мешканцях, як ключовому потенціалі збереження громади. Пріоритети зосереджуються навколо забезпечення доступу до якісних базових послуг, створенні умов для безпечного проживання, підтримці вразливих верств населення, підтримці військовослужбовців, ветеранів та членів їхніх родин, а також підсиленні соціальної згуртованості та зміцненні спроможності місцевих інституцій. Стратегія також підкреслює необхідність збереження ідентичності громади та захисту її інтересів на різних рівнях.

Бачення розвитку громади сформовано через основні стратегічні цілі:

- СТРАТЕГІЧНА ЦІЛЬ А. Безпека і стійкість через ефективне управління територіальною громадою;
- СТРАТЕГІЧНА ЦІЛЬ В. Свідома, активна та згуртована громада з потужним людським капіталом у соціальному, гуманітарному, економічному, кліматичному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах;
- СТРАТЕГІЧНА ЦІЛЬ С. Створені умови для відновлення та економічного розвитку громади, в умовах воєнних ризиків.

Реалізація даних цілей спрямована на забезпечення позитивного впливу на стан здоров'я та умови проживання населення.

На основі аналізу цілей Стратегії можна зробити такі висновки щодо ймовірних наслідків для довкілля, умов життєдіяльності населення та стану його здоров'я на територіях, які ймовірно зазнають впливу від реалізації цілей Стратегії:

клімат – негативні наслідки відсутні: *погіршення клімату і мікроклімату в результаті реалізації Стратегії не очікується;*

атмосферне повітря – негативні наслідки відсутні: *збільшення викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами не передбачено;*

водні ресурси – негативні наслідки відсутні: *цілями Стратегії не передбачено заходи спрямовані на погіршення стану водних об'єктів, комунальних мереж водопостачання та водовідведення та системи знезараження питної води;*

відходи – позитивні наслідки: *ліквідація стихійних звалищ та створення системи управління побутовими відходами;*

земельні ресурси – позитивні наслідки: *проведення розмінування території громади від вибухонебезпечних предметів; управління та раціональне використання земельних ресурсів громади в умовах воєнного стану;*

біорізноманіття – негативні наслідки відсутні;

рекреаційні зони на культурну спадщину – негативні наслідки відсутні;

населення та інфраструктура – позитивні наслідки: *захист населення і території, попередження та реагування на безпекові загрози (проведення аварійно-рятувальних робіт; забезпечення захисними спорудами цивільного захисту); забезпечення доступності та якості публічних послуг з урахуванням безпекової ситуації (медична допомога; адміністративні та соціальні послуги; освітній процес тощо); сприяння соціальної згуртованості та збереження локальної ідентичності; покращення умов життя вразливих груп населення;*

екологічне управління та моніторинг – негативні наслідки відсутні: *фіксація та моніторинг наслідків воєнних руйнувань та впливу на довкілля.*

Оскільки цілі Стратегії спрямовані на забезпечення безпеки та стійкості території, підвищення якості життя населення, розвиток людського капіталу, підтримку соціальної згуртованості, а також створення умов для відновлення інфраструктури та економічного зростання в умовах воєнних ризиків, їх реалізація матиме переважно позитивний вплив на стан довкілля та здоров'я населення.

Реалізація Стратегії не передбачає впровадження видів діяльності, які можуть спричинити значний негативний вплив на навколишнє природне середовище або створити додаткові ризики для здоров'я населення. Також не очікується негативного впливу на території та об'єкти природно-заповідного фонду.

З урахуванням зазначеного, реалізація Стратегії є екологічно прийнятною та сприятиме сталому розвитку територіальної громади.

4. Екологічні проблеми, у тому числі ризику впливу на здоров'я населення, які стосуються документа державного планування, зокрема щодо територій з природоохоронним статусом (за адміністративними даними, статистичною інформацією та результатами досліджень)

Враховуючи активні бойові дії на території громади, основні екологічні проблеми Лиманської МТГ, що наведені в таблиці 4.1, розподілено на дві категорії – ті, які були актуальні станом на 24.02.2022 та, ті що спричинені бойовими діями та додалися після 24.02.2022, відповідно.

Таблиця 4.1 – Основні екологічні проблеми громади

№ з/п	Екологічні проблеми (до 24.02.2022)
1	Екологічні наслідки діяльності промислових підприємств (зокрема, забруднення атмосферного повітря викидами промислових підприємств)
2	Забруднення водних об'єктів скидами забруднюючих речовин із зворотними водами промислових і сільськогосподарських підприємств, підприємств житлово-комунального господарства, поверхневого стоку населених пунктів
3	Незадовільний стан очисних споруд
4	Застарілий стан основних фондів житлового господарства: теплових, водопровідно-каналізаційних, електричних мереж, ліфтового господарства. Втрати води та тепла в мережах. Збиткові котельні (застарілі котли). Недостатній тиск у водопровідних мережах. Низький рівень якості теплопостачання та водопостачання.
5	Потреба у проведенні капітального ремонту будівель закладів освіти, охорони здоров'я та культури
6	Забруднення атмосферного повітря викидами автотранспорту
7	Неефективне управління у сфері управління з побутовими відходами, зокрема: наявність стихійних сміттєзвалищ побутових відходів; недостатня кількість сучасної інфраструктури поводження з побутовими відходами; відсутність системи роздільного збору сміття
8	Низький рівень екологічної обізнаності, недостатня активність та самоорганізація суспільства з питань охорони довкілля
9	Недостатнє використання сучасних технологій для зменшення впливів на довкілля на промислових підприємствах
10	Відсутність економічних механізмів стимулювання розвитку екологічно безпечних технологій та природоохоронних систем
Екологічні проблеми (після 24.02.22)	
1	Значне збільшення концентрацій забруднюючих речовин в атмосферному повітрі МТГ в період ведення активних бойових дій внаслідок потрапляння великої кількості продуктів згорання боєприпасів в атмосферне повітря в результаті руйнування цивільної та військової техніки, об'єктів інфраструктури
2	Дестабілізація роботи обслуговуючих організацій, що займаються водопостачанням та очищенням стічних вод
3	Можливе пошкодження гідротехнічних споруд
4	Загроза потрапляння стічних вод без очищення до водних об'єктів
5	Ймовірне зростання концентрацій біогенних та органічних сполук у водних об'єктах
6	Утворення великої кількості відходів від руйнування об'єктів
7	Значні зміни ландшафту, порушення родючого шару ґрунту, деградація рослинного покриву
8	Забруднення земельних ресурсів важкими металами, концентрації яких у місцях бойових дій можуть перевищувати фонові значення
9	Знищення лісових ресурсів, флори та фауни
10	Зниження водопроникності ґрунтів, порушення біохімічних та мікробіологічних процесів

5. Зобов'язання у сфері охорони довкілля, у тому числі пов'язані із запобіганням негативному впливу на здоров'я населення, встановлені на міжнародному, державному та інших рівнях, що стосуються документа державного планування, а також шляхи врахування таких зобов'язань під час підготовки документа державного планування

При проведенні стратегічної екологічної оцінки проєкту Стратегії розглядались можливі шляхи вирішення екологічних проблем громади, що забезпечать досягнення цілей державної екологічної політики.

Цілі Стратегії кореспондуються із стратегічними цілями з охорони довкілля та охорони здоров'я населення, реалізовуватимуться відповідно до: Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища», Закону України «Про природно-заповідний фонд України», Закону України «Про тваринний світ», Закону України «Про рослинний світ», Закону України «Про охорону культурної спадщини», Закону України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року», Національного плану управління відходами до 2033 року, Плану управління річковим басейном Дону на 2025-2030 роки; Паризької угоди, ратифікованої Законом України № 1469 від 14 липня 2016 року, та Конвенції про охорону дикої флори і фауни і природних середовищ існування в Європі, Директиви 2009/147/ЄС про охорону диких птахів, Директиви 2008/50/ЄС про якість атмосферного повітря, Директиви 98/83/ЄС про якість води, призначеної для споживання людиною, зі змінами й доповненнями, внесеними Регламентом (ЄС) №1882/2003 і Регламентом (ЄС) № 596/2009.

Таблиця 5.1 – Аналіз врахування екологічних чинників у рамках стратегічної екологічної оцінки

Екологічні проблеми	Цілі екологічної політики	Шляхи вирішення	Врахування в Стратегії
Забруднення атмосферного повітря	Чисте атмосферне повітря	Скорочення викидів у атмосферне повітря від автотранспорту, промислових підприємств, від комунальних підприємств (котельні тепло-енергопостачання)	Частково враховано
Забруднення вод	Якісні водні ресурси	Модернізація та відновлення мереж водопостачання та водовідведення; забезпечення доступності питної води шляхом центрального водопостачання в населених пунктах	Частково враховано

Накопичення побутових відходів	Запроваджена система управління відходами	Стале управління відходами, у тому числі тими, що утворилися у зв'язку з руйнуваннями внаслідок бойових дій	Враховано
Забруднення ґрунтів	Невиснажені родючі ґрунти	Дотримання правил агрокультури; запобігання забрудненню земель будівельними матеріалами, склом, проникненню у ґрунт речовин, що змінюють природну концентрацію хімічних елементів та перевищують норму, сприяють розмноженню організмів небезпечних для людини, забруднюють геологічне середовище; перед проведенням будь-яких робіт, пов'язаних з впливом на земельні ресурси будуть проведені вишукувальні роботи, в результаті яких визначиться необхідність зняття родючого шару ґрунту; реконструкція краплинного зрошення; здійснення заходів з контролю за використанням та охороною земель	Враховано
Зменшення біологічного та ландшафтного різноманіття	Відновлене біологічне та ландшафтне різноманіття	Покращення фітосанітарного стану; підвищення екологічної культури і управління	Частково враховано
Ризик виникнення надзвичайних ситуацій природного і техногенного характеру	Запроваджена система попередження надзвичайних ситуацій	Попередження надзвичайних ситуацій	Враховано

Враховуючи результати аналізу можна зробити висновок, що цілі Стратегії відповідають цілям екологічної політики, встановленими на міжнародному, національному та регіональному рівнях, враховує більшість з них і пропонує комплекс заходів, спрямованих на їх виконання.

Стосовно дотримання міжнародних зобов'язань у інших напрямках співробітництва, наприклад, таких як зміна клімату, охорона озонного шару та інших, слід зазначити, що вони не мають прямого відношення до головних цілей та завдань проєкту Стратегії, що є документом місцевого рівня.

6. Опис наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, у тому числі вторинних, кумулятивних, синергічних, коротко-, середньо- та довгострокових (1, 3-5 та 10-15 років відповідно, а за необхідності – 50-100 років), постійних і тимчасових, позитивних і негативних наслідків

Наслідки для довкілля, у тому числі для здоров'я населення – це будь-які ймовірні наслідки реалізації Стратегії для біорізноманіття, ґрунту, клімату, повітря, води, ландшафту (включаючи техногенного), природних територій та об'єктів, безпеки життєдіяльності населення та його здоров'я, матеріальних активів, об'єктів культурної спадщини та взаємодія цих факторів.

Ймовірні наслідки для довкілля від реалізації Плану заходів зведені в таблиці 6.1.

Таблиця 6.1 – Ймовірні наслідки для довкілля від реалізації Стратегії

Ймовірні наслідки	Негативний вплив			Пом'якшенн я існуючої ситуації
	Так	Ймовірно	ні	
Повітря				
1. Збільшення викидів забруднюючих речовин від стаціонарних джерел			●	
2. Збільшення викидів забруднюючих речовин від пересувних джерел			●	
3. Погіршення якості атмосферного повітря			●	+
4. Появу джерел неприємних запахів			●	
5. Зміни повітряних потоків, вологості, температури або ж будь-які локальні чи регіональні зміни клімату			●	
Водні ресурси				
6. Збільшення обсягів скидів у поверхневі води			●	
7. Будь-які зміни якості поверхневих вод (зокрема таких показників, як температура, розчинений кисень, прозорість, але не обмежуючись ними)			●	
8. Збільшення кількості вод, що використовуються для водопостачання населенню			●	
9. Значне зменшення кількості вод, що використовуються для водопостачання населення			●	
10. Збільшення навантаження на каналізаційні системи та погіршення якості очистки стічних вод			●	
11. Появу загроз для людей і матеріальних об'єктів, пов'язаних з водою (зокрема таких, як паводки або підтоплення)			●	
12. Зміни напрямів і швидкості течії			●	

Ймовірні наслідки	Негативний вплив			Пом'якшення існуючої ситуації
	Так	Ймовірно	ні	
поверхневих вод або зміни обсягів води будь-якого поверхневого водного об'єкту				
13. Порушення гідрологічного та гідрохімічного режиму малих річок регіону			•	
14. Зміни напряму або швидкості потоків підземних вод			•	
15. Зміни обсягів підземних вод (шляхом відбору чи скидів або ж шляхом порушення водоносних горизонтів)			•	
16. Забруднення підземних водоносних горизонтів			•	
Відходи				
17. Збільшення кількості утворюваних твердих побутових відходів			•	+
18. Збільшення кількості утворюваних чи накопичених будівельних відходів IV класу небезпеки			•	
19. Збільшення кількості відходів I-III класу небезпеки			•	
20. Спорудження еколого-небезпечних об'єктів управління з відходами			•	+
21. Утворення або накопичення радіоактивних відходів			•	
Земельні ресурси				
22. Порушення, переміщення, ущільнення ґрунтового шару			•	
23. Будь-яке посилення вітрової або водної ерозії ґрунтів			•	
24. Зміни в топографії або в характеристиках рельєфу			•	
25. Появу таких загроз, як землетруси, зсуви, селеві потоки, провали землі та інші подібні загрози через нестабільність літогенної основи або зміни геологічної структури			•	
26. Суттєві зміни в структурі земельного фонду, чинній або планованій практиці використання земель			•	
27. Виникнення конфліктів між ухваленими цілями стратегії та цілями місцевих громад			•	+
Біорізноманіття				
28. Негативний вплив на об'єкти природно-заповідного фонду (зменшення площ, небезпечна діяльність на їх території тощо)			•	
29. Зміни у кількості видів рослин або тварин, їхній чисельності або			•	

Ймовірні наслідки	Негативний вплив			Пом'якшення існуючої ситуації
	Так	Ймовірно	ні	
територіальному представництві				
30. Збільшення площ зернових культур або сільськогосподарських угідь в цілому			•	
31. Порушення або деградацію середовищ існування диких видів тварин			•	
32. Будь-який вплив на кількість і якість наявних рекреаційних можливостей			•	
33. Будь-який вплив на наявні об'єкти історико-культурної спадщини			•	
34. Інші негативні впливи на естетичні показники об'єктів довкілля (перепони для публічного огляду мальовничих краєвидів, появу естетично неприйнятних місць, руйнування пам'ятників природи тощо)			•	
Населення та інфраструктура				
35. Зміни в локалізації, розміщенні, щільності та зростанні кількості населення будь-якої території			•	
36. Вплив на нинішній стан забезпечення житлом або виникнення нових потреб у житлі			•	
37. Суттєвий вплив на нинішню транспортну систему. Зміни в структурі транспортних потоків			•	
38. Необхідність будівництва нових об'єктів для забезпечення транспортних сполучень			•	
39. Потреби в нових або суттєвий вплив на наявні комунальні послуги			•	+
40. Появу будь-яких реальних або потенційних загроз для здоров'я людей			•	+
Екологічне управління та моніторинг				
41. Послаблення правових і економічних механізмів контролю в галузі екологічної безпеки			•	
42. Погіршення екологічного моніторингу			•	+
43. Усунення наявних механізмів впливу органів місцевого самоврядування на процеси техногенного навантаження			•	
44. Стимулювання розвитку екологічно небезпечних галузей виробництва			•	
Інше				
45. Підвищення рівня використання будь-якого виду природних ресурсів			•	
46. Суттєве вилучення будь-якого невідновного ресурсу			•	

Ймовірні наслідки	Негативний вплив			Пом'якшення існуючої ситуації
	Так	Ймовірно	ні	
47. Збільшення споживання значних обсягів палива або енергії			•	
48. Суттєве порушення якості природного середовища			•	
49. Появу можливостей досягнення короткотермінових цілей, які ускладнюватимуть досягнення довготривалих цілей у майбутньому			•	
50. Такі впливи на довкілля або здоров'я людей, які самі по собі будуть незначними, але у сукупності викличуть значний негативний екологічний ефект, що матиме значний негативний прямий або опосередкований вплив на добробут людей			•	

На основі оцінок, представлених в таблиці 6.1, можна зробити такі висновки щодо ймовірних наслідків для довкілля від реалізації Стратегії:

Вплив на клімат. Внаслідок реалізації Стратегії не передбачається погіршення клімату і мікроклімату.

Вплив на атмосферне повітря. В результаті реалізації Стратегії не передбачаються завдання, наслідки яких можуть призвести до збільшення викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря та погіршення його стану.

Вплив на водні ресурси. Стратегія не передбачає заходів спрямованих на збільшення обсягів скидів забруднених вод у поверхневі води, тому реалізація ДДП не має призвести до погіршення стану водних ресурсів.

Відходи. Стратегія передбачає завдання ліквідацію стихійних звалищ та створення системи управління побутовими відходами, що позитивно вплине на довкілля.

Вплив на земельні ресурси. Внаслідок реалізації Стратегії не передбачається змін у рельєфі, поява таких загроз, як зсуви, селеві потоки, провали землі та інші подібні загрози. Стратегія передбачає проведення розмінування території громади від вибухонебезпечних предметів; управління та раціональне використання земельних ресурсів громади в умовах воєнного стану, що матиме позитивний характер.

Вплив на біорізноманіття та рекреаційні зони. В Стратегії не передбачається реалізація завдань, які можуть призвести до негативного впливу на біорізноманіття.

Вплив на об'єкти природно-заповідного фонду та екомережі. Наслідки не очікуються.

Вплив на культурну спадщину. Реалізація Стратегії не призведе до негативного впливу на наявні об'єкти культурної спадщини.

Вплив на населення та інфраструктуру. Реалізація цілей Стратегії не передбачає появу нових ризиків для здоров'я населення Лиманської міської територіальної громади. Натомість передбачає створення сприятливих та безпечних умов життя населення.

Екологічне управління, моніторинг. Стратегія не передбачає послаблення правових і економічних механізмів контролю в галузі екологічної безпеки. Планується фіксація та моніторинг наслідків воєнних руйнувань та впливу на довкілля.

Кумулятивний вплив. Ймовірність того, що реалізація завдань Стратегії призведе до таких можливих впливів на довкілля або здоров'я людей, які самі по собі будуть незначними, але у сукупності матимуть значний сумарний (кумулятивний) вплив на довкілля, не очікується.

На території Лиманської міської територіальної громади при дотриманні та виконанні всіх передбачених комплексних завдань, що відповідають діючим нормативним вимогам, можливість виникнення кумулятивного впливу, який супроводжується негативними екологічними наслідками та понаднормативними викидами в атмосферне повітря забруднюючих речовин, не очікується.

Зміна клімату і мікроклімату в результаті реалізації Стратегії не очікується, оскільки відсутні причини, які призводять до їх зміни. Особливості кліматичних умов, які сприяють зростанню інтенсивності впливів планованої діяльності на навколишнє середовище, також відсутні.

Синергічні наслідки – сумарний ефект, який полягає у тому, що при взаємодії двох або більше факторів їх дія суттєво переважає дію кожного окремо компоненту – відсутні.

Таким чином, реалізація Стратегії не має супроводжуватися появою нових негативних наслідків для довкілля. Разом з тим, реалізація завдань на території Лиманської міської територіальної громади несе позитивні **довгострокові наслідки** і може призвести до покращення стану здоров'я населення та підвищення рівня безпеки його проживання, покращення екологічної ситуації на території громади.

7. Заходи, що передбачається вжити для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання документа державного планування

Реалізація проекту Стратегії потребує виконання певної кількості заходів, виконання яких є невід'ємною складовою при створенні сприятливого в

екологічному відношенні життєвого середовища на території громади, з огляду на тривалість активних бойових дій.

Серед головних заходів, що мають безпосередній вплив на санітарно-гігієнічні умови проживання населення та забезпечують пом'якшення негативних наслідків реалізації проекту Стратегії, можна виділити:

- Проведення розмінування території громади від вибухонебезпечних предметів;
- Фіксація та моніторинг наслідків воєнних руйнувань та впливу на довкілля;
- Ліквідація стихійних звалищ та створення системи управління побутовими відходами;
- Управління та раціональне використання земельних ресурсів громади в умовах воєнного стану;
- Розроблення та актуалізація документів коротко- і довгострокового планування, в тому числі першочергових заходів відновлення громади.

Виконання завдань, передбачених Стратегією, матиме позитивний вплив на складові довкілля, стан здоров'я населення, поліпшення загального екологічного та естетичного стану території громади.

Замовник у разі виявлення негативних наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, забезпечує здійснення заходів із запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання документа державного планування, а також у разі виявлення негативних наслідків, не передбачених звітом про стратегічну екологічну оцінку, вживає заходи для їх усунення.

Крім того, після завершення бойових дій до завдань Стратегії, у разі необхідності, можуть бути внесені зміни, з урахуванням першочерговості заходів з відновлення громади.

8. Обґрунтування вибору виправданих альтернатив, що розглядалися, опис способу, в який здійснювалася стратегічна екологічна оцінка, у тому числі будь-які ускладнення (недостатність інформації та технічних засобів під час здійснення такої оцінки).

Цілі Стратегії розвитку Лиманської міської територіальної громади узгоджені зі стратегічними цілями та пріоритетами, визначеними документами державного планування на національному, регіональному та місцевому рівнях.

Реалізація Стратегії спрямована на подолання наслідків військових дій та поступове відновлення базових умов життєдіяльності громади.

Окремі цілі Стратегії, зокрема в межах екологічного та безпекового блоків, спрямовані на дотримання екологічних стандартів та зменшення негативного впливу на довкілля. Оцінка ймовірних наслідків реалізації заходів Стратегії для довкілля свідчить, що їх виконання матиме переважно позитивний або нейтральний вплив, зокрема сприятиме зменшенню навантаження на атмосферне повітря, покращенню стану водних об'єктів, ситуації у сфері управління відходами, використання земельних ресурсів та збереженню об'єктів культурної спадщини.

У межах стратегічної екологічної оцінки розглядалися *базовий* та *нульовий* сценарії реалізації документа державного планування.

За *базового сценарію*, тобто у разі затвердження та реалізації Стратегії, очікується позитивний вплив на довкілля завдяки впровадженню узгоджених заходів.

За *нульового сценарію*, у разі незатвердження Стратегії, прогнозується більш негативний вплив на довкілля, зокрема у вигляді збільшення кількості та площ несанкціонованих сміттєзвалищ, накопичення відходів та погіршення санітарно-екологічної ситуації.

Таким чином, найбільш сприятливим з екологічної точки зору варіантом є затвердження Стратегії.

Водночас, з урахуванням того, що Стратегія є комплексним документом державного планування, у межах СЕО було розглянуто виправдані альтернативи її незатвердження, а саме:

Альтернатива 1. Короткострокова програма соціально-економічного розвитку.

Зазначена альтернатива передбачає реалізацію окремої короткострокової програми, спрямованої на вирішення першочергових завдань громади. Водночас такий підхід має обмежений горизонт планування, не забезпечує комплексності рішень та ускладнює оцінку довгострокових і кумулятивних впливів на довкілля.

Альтернатива 2. Цільові програми, що розробляються на період 1–3 роки.

Ця альтернатива передбачає впровадження окремих місцевих цільових програм, сформованих на основі аналізу соціально-економічного потенціалу громади та виявлених проблем. Незважаючи на можливість часткового вирішення окремих питань, така модель не забезпечує належної узгодженості заходів між секторами, системного підходу до управління розвитком та комплексної оцінки впливу на довкілля.

Порівняльний аналіз альтернатив свідчить, що жодна з них не забезпечує рівня комплексності, стратегічної узгодженості та екологічної керованості, який досягається у разі затвердження Стратегії розвитку громади як цілісного документа державного планування.

Під час підготовки звіту стратегічної екологічної оцінки визначено доцільність і прийнятність планованої діяльності, здійснено оцінку можливого впливу на довкілля та здоров'я населення, а також прогноз наслідків реалізації Стратегії з урахуванням природних, соціальних і техногенних умов. У процесі проведення СЕО враховано наявні обмеження, пов'язані з недостатністю окремих статистичних даних та обмеженим доступом до інформації в умовах воєнного стану, що не вплинуло на загальні висновки щодо екологічної прийнятності документа.

Основним критерієм під час стратегічної екологічної оцінки Стратегії є її відповідність законодавству у сфері охорони навколишнього природного середовища України.

Під час здійснення СЕО було проаналізовано статистичну інформацію надану відповідними установами, що здійснюють свою діяльність у межах громади, зокрема: Сіверсько-Донецьке басейнове управління водних ресурсів, Державна установа «Донецький обласний центр контролю та профілактики хвороб Міністерства охорони здоров'я України», Департамент екології та природних ресурсів Донецької обласної державної адміністрації та частково застосовано метод оцінювання ризиків для довкілля та здоров'я населення.

Проте виникли ускладнення пов'язані з відсутністю актуальної статистичної інформації у розрізі громади (утворення відходів, щодо чисельності населення, рівня захворюваності та ін.)

9. Заходи, передбачені для здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення

Моніторинг наслідків виконання документу державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення є сукупністю заходів із обліку, збору, аналізу та узагальнення інформації, що проводиться з метою відстеження та аналізу динаміки і структурних змін, що відбуваються у громаді відповідно до стратегічних, оперативних цілей та завдань, визначених у Стратегії.

Оцінювання наслідків реалізації Стратегії є необхідним етапом для отримання інформації щодо впливу на стан довкілля та здоров'я населення територіальної громади з метою прийняття в подальшому необхідних управлінських рішень та необхідних коригувань.

Для проведення моніторингу, здійснення оцінки наслідків впровадження Стратегії розроблено ряд ключових індикативних показників.

Моніторинг та оцінка ключових та динамічних індикативних показників Стратегії здійснюється не рідше ніж один раз на рік.

Перелік екологічних індикаторів наведений у таблиці 9.1.

У процесі проведення моніторингу рекомендується особливу увагу приділити: порівнянню фактичного стану компонентів довкілля з минулорічними показниками на території громади, порівнянню захворюваності населення з минулорічними показниками. У разі виявлення перевищень минулорічних показників провести аналіз на предмет зв'язку з реалізацією заходів Стратегії.

Відповідно до ст.17 Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» Замовник у межах своєї компетенції здійснює моніторинг наслідків виконання ДДП для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, оприлюднює його результати на своєму офіційному веб-сайті у мережі Інтернет, вносить до Єдиного реєстру стратегічної екологічної оцінки та, у разі виявлення непередбачених звітом СЕО негативних наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, вживає заходів щодо їх усунення.

Таблиця 9.1 – Перелік екологічних індикаторів для здійснення моніторингу наслідків виконання Стратегії

№ з/п	Індикатор	Екологічні показники
1	Забруднення атмосферного повітря	Викиди в атмосферу від стаціонарних та пересувних джерел, т/рік
2	Зміна клімату	Викиди найпоширеніших забруднюючих речовин (оксид вуглецю, діоксид азоту та сірки) в атмосферне повітря, мг/м ³
3	Забруднення водних ресурсів	Стан поверхневих водойм (перевищення гранично допустимих концентрацій (ГДК) шкідливих речовин), мг/дм ³
4	Стан ґрунтів	Якість ґрунтів (перевищення гранично допустимих концентрацій (ГДК) шкідливих речовин), мг/кг
		Перевищення показників за санітарно-хімічними дослідженнями та мікробіологічними дослідженнями (кількість проб якості ґрунтів, що не відповідають санітарним нормам), од.
5	Зміни стану здоров'я	Природний приріст, осіб
		Скорочення, осіб
		Захворюваність, осіб
		Смертність, осіб

10. Опис ймовірних транскордонних наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення (за наявності)

Враховуючи географічне місце розташування території громади на значній відстані від межі сусідніх держав ймовірні транскордонні наслідки на довкілля та здоров'я населення відсутні.

11. Резюме нетехнічного характеру інформації, передбаченої пунктами 1-10 цієї частини, розраховане на широку аудиторію

Стратегія розвитку Лиманської міської територіальної громади на період до 2027 року є документом державного планування місцевого рівня.

Оцінювання реалізації Стратегії Лиманської міської територіальної громади на період до 2027 року – це системний аналіз того, наскільки Стратегія досягла визначених цілей, які результати отримані та який вплив вона мала на розвиток громади. На відміну від моніторингу (поточне відстеження показників), оцінювання є глибшим аналітичним процесом. Проводиться аналіз актуальності стратегічних пріоритетів, вплив зовнішніх та внутрішніх факторів (воєнний стан, економічна ситуація, міграція населення), ефективність механізмів управління, співвідношення результатів і витрачених ресурсів, актуальність відповідності потребам громади.

Стратегія узгоджена з Цілями сталого розвитку ООН, цілями Державної стратегії регіонального розвитку України й цілями Стратегії регіонального розвитку Донецької області.

Стратегічні цілі розвитку – це довгострокові орієнтири, які визначають бачення майбутнього територіальної громади (економіка, соціальна сфера, інфраструктура, довкілля, тощо). Формуються на основі аналізу ресурсів, потреб мешканців та зовнішніх викликів і спрямовані на комплексний розвиток території громади.

Оперативні цілі – це конкретні дії, що деталізують і реалізують стратегічні напрями у щоденній діяльності виконавчих органів.

Стратегічного бачення розвитку Лиманської міської територіальної громади це системний процес, який буде забезпечуватись через систему стратегічних та оперативних цілей.

В умовах нестабільної ситуації, бойових дій і релокації населення Стратегія акцентує увагу на мешканцях, як ключовому потенціалі збереження громади. Пріоритети зосереджуються навколо забезпечення доступу до якісних базових послуг, створенні умов для безпечного проживання, підтримці вразливих верств населення, підтримці військовослужбовців,

ветеранів та членів їхніх родин, а також підсиленні соціальної згуртованості та зміцненні спроможності місцевих інституцій. Стратегія також підкреслює необхідність збереження ідентичності громади та захисту її інтересів на різних рівнях.

Бачення розвитку громади сформовано через основні стратегічні цілі:

- СТРАТЕГІЧНА ЦІЛЬ А. Безпека і стійкість через ефективне управління територіальною громадою;
- СТРАТЕГІЧНА ЦІЛЬ В. Свідома, активна та згуртована громада з потужним людським капіталом у соціальному, гуманітарному, економічному, кліматичному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах;
- СТРАТЕГІЧНА ЦІЛЬ С. Створені умови для відновлення та економічного розвитку громади, в умовах воєнних ризиків.

Під час здійснення СЕО було проаналізовано статистичну інформацію надану відповідними установами, що здійснюють свою діяльність у межах громади, зокрема: Сіверсько-Донецьке басейнове управління водних ресурсів, Державна установа «Донецький обласний центр контролю та профілактики хвороб Міністерства охорони здоров'я України», Департамент екології та природних ресурсів Донецької обласної державної адміністрації та частково застосовано метод оцінювання ризиків для довкілля та здоров'я населення.

Проте виникли ускладнення пов'язані з відсутністю актуальної статистичної інформації у розрізі громади (щодо утворення відходів, чисельності населення, рівня захворюваності та ін.)

Реалізація заходів Стратегії не має супроводжуватися появою нових негативних наслідків для довкілля.

Ймовірність того, що реалізація Стратегії призведе до таких можливих впливів на довкілля або здоров'я людей, які самі по собі будуть незначними, але у сукупності матимуть значний сумарний (кумулятивний) вплив на довкілля, відсутня.

Результати проведення цільового аналізу виявили необхідність прийняття Стратегії. В інтересах підвищення якості життя та підтримки населення Лиманської міської територіальної громади, найсприятливішим варіантом буде затвердження запропонованої Стратегії.

Відповідно до статті 17 Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» Замовник у межах своєї компетенції здійснює моніторинг наслідків виконання Стратегії для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, один раз на рік оприлюднює його результати на своєму офіційному веб-сайті у мережі Інтернет, вносить до Єдиного реєстру стратегічної екологічної оцінки та у разі виявлення непередбачених звітом про СЕО негативних наслідків для

довкілля, у тому числі для здоров'я населення, вживає заходів щодо їх усунення.

Транскордонний вплив від планованої діяльності на довкілля, у тому числі для здоров'я населення не очікується.

Впровадження Стратегії буде сприяти покращенню умов життя та стану здоров'я населення Лиманської міської територіальної громади.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку» від 20 березня 2018 року № 2354-VIII – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2354-19>.
2. Закон України «Про охорону атмосферного повітря» 16 жовтня 1992 року № 2707-XII – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2707-12>.
3. Закон України «Про оцінку впливу на довкілля» від 23 травня 2017 року № 2059-VIII – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2059-19>.
4. Про затвердження Методичних рекомендацій із здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування: наказ Міністерства екології та природних ресурсів України від 10.08.2018 № 296.
5. Практичний посібник для посадових осіб органів державної влади та органів місцевого самоврядування «Методичні рекомендації для проведення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування». – Асоціація міст України (АМУ), проект міжнародної технічної допомоги «Партнерство для розвитку міст» (проект ПРОМІС). – Київ, 2019.
6. Регіональна доповідь про стан навколишнього природного середовища в Донецькій області у 2024 році.
7. Екологічний паспорт Донецької області за 2024 рік.
8. Статистична інформація. Навколишнє середовище.
9. Проект «Стратегії розвитку Лиманської міської територіальної громади на період до 2027 року».

Перелік виконавців

Директор

ТОВ «ДОНЕЦЬК ЕКОЛОГІЯ ЛТД»

О.Є. Чабаненко